T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GEBELERİN ve EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI ile GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Zehra Betül YAVUZ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU

Ebelik Anabilim Dalı

Ebelik Programı

İSTANBUL- 2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Zehra Betül YAVUZ tarafından, **Doç. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU** danışmanlığında hazırlanan **" GEBELERİN ve EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI ile GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ "** başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından **11/08/2022** tarihinde yapılan sınav sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

		İmza	**Sonuç**
DANIŞMAN	Doç. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Gerontoloji Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
ÜYE	Doç. Dr. Hüsniye DİNÇ KAYA İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Ebelik Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
ÜYE	Dr. Öğr. Üyesi Neriman GÜDÜCÜ İstinye Üniversitesi Ebelik Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
ÜYE	Dr. Öğr. Üyesi Nareg DOĞAN Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

ÜYE	Dr. Öğr. Üyesi Esma DEMİREZEN İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Ebelik Anabilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve bilimsel etik kuralları içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını ve her türlü hukuki sorumluluğu aldığımı kabul ederim.

Zehra Betül YAVUZ

(İmza)

Yüksek Lisans Tez'imi sadece eğitim- öğretim hayatımda değil, yaşamımın her alanındaki seçimlerimde, başarılarımda ve başarısızlıklarımda yanımda olan babam, annem ve kardeşime ithaf ediyorum…

BÜTÇE DESTEKLERİ

GEBELERİN ve EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI ile GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu tez çalışması için herhangi bir kurumdan bütçe desteği alınmamıştır.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince her zaman bana vakit ayırarak tüm sorularımı cevaplayan, her aşamada gerek akademik tecrübeleri gerek vizyonu ile bana ışık tutan, moral ve motivasyon anlamında yüksek enerjisi ile kaldığım yerden devam etmemi sağlayan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU'na,

Tez dönemim boyunca yorucu klinik çalışmalarımız arasında tez çalışmama destek veren ebe arkadaşlarıma ve birim sorumluma,

Yüksek Lisans döneminde beraber olduğumuz sadece akademik yollarımız değil gönül yollarımız da iyi ki kesişmiş dediğimiz Yüksek Lisans arkadaşlarıma,

Yoğun geçen tez dönemimde anlayışını ve her anlamda sonsuz desteğini hissettiğim, sevgili eşim Mehmet Ali YAVUZ'a

Her zaman her anlamda beni destekleyen, yanımda olan ve bu sayede bugünkü beni oluşturan sevgili anne babam Mustafa ve Fahriye DEMİR'e, sevgili kardeşim Mehmet Emre DEMİR'e çok teşekkür ederim.

Ağustos 2021 **Zehra Betül YAVUZ**

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ KABUL VE ONAYI ii
BEYAN ivi
BÜTÇE DESTEKLERİ vi
TEŞEKKÜR viii
İÇİNDEKİLER viii
TABLO LİSTESİ x
SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ xii
ÖZET xiii
ABSTRACT xiv
1. GİRİŞ 1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 3
2.1.CİNSELLİK KAVRAMI VE TANIMI..... **3**
2.2.CİNSELLİK TARİHÇESİ..... **4**
2.3.KADIN VE ERKEK CİNSELLİĞİNİN FİZYOLOJİSİ..... **5**
2.3.1.Cinsel İstek Evresi..... **6**
2.3.2.Uyarılma Evresi..... **6**
2.3.3.Plato Evresi..... **6**
2.3.4.Orgazm Evresi..... **7**
2.3.5.Çözülme Evresi..... **7**
2.4.GEBELİK FİZYOLOJİSİ..... **8**
2.5.GEBELİKTE CİNSELLİK VE CİNSELLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER..... **9**
2.5.1.Psikolojik Faktörler..... **11**
2.5.2.Sosyo-kültürel Faktörler ve Mitler..... **12**
2.6.GEBELİKTE GÖRÜLEN CİNSEL SORUNLARA YÖNELİK GİRİŞİMLER..... **13**
2.7.GEBELİK DÖNEMİNDE CİNSEL YAŞAM İLE İLGİLİ BİLGİLENDİRMEDE EBENİN ROLÜ..... **14**
3. YÖNTEM 16

4. BULGULAR **23**
5. TARTIŞMA **32**
6. SONUÇ VE ÖNERİLER **42**
KAYNAKLAR **46**
EKLER **51**
İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI **60**
ETİK KURUL İZİN YAZISI **62**
KURUM İZNİ YAZILARI **65**
ÖZGEÇMİŞ **67**

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 4.1. Katılımcıların Sosyodemografik ve Gebelikle İlgili Özelliklerinin Dağılımı……**23**

Tablo 4.2. Katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puan Ortalamaları……**24**

Tablo 4.3. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması……..**25**

Tablo 4.4. Katılımcıların Gebelik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması……**27**

Tablo 4.5. Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki…….**28**

Tablo 4.6. Bazı Sosyodemografik Değişkenler ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutumun Cinsel Yaşantılar Üzerine Etkisi……...**30**

SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ

Simgeler	Açıklama
%	:Yüzde
≥	:Büyük eşittir

Kısaltmalar	Açıklama
DSÖ	:Dünya Sağlık Örgütü
ICM	:Uluslararası Ebelik Konfederasyonu (The International Confederation of Midwives)
HCG	:İnsan Koryonik Gonadotropini
TNSA	:Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GEBELERİN VE EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI İLE GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Zehra Betül YAVUZ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ebelik Anabilim Dalı

Ebelik Programı

Danışman : Doç. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU

Yavuz, Z.B. (2022), Gebelerin ve Eşlerinin Cinselliğe Karşı Tutumları ile Gebelik Sürecindeki Cinsel İşlevleri Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ebelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kadın ve erkeğin yaşamında önemli dönüm noktalarından olan gebelik sürecinde; eşlerin cinsel yaşama karşı sahip oldukları tutumlar, cinsel yaşamını etkileyen durumlar arasında yer alabilir.

Tanımlayıcı ilişki arayıcı desende olan bu çalışma; 01.10.2021- 01.04.2022 tarihleri arasında, Bursa İl'ine bağlı bir devlet hastanesinin Gebe Polikliniğine başvuran, gebelik döneminde bulunan kadınlar ve eşleri olmak üzere 300 birey ile gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği kullanılarak oluşturulan anketin katılımcılara uygulanması ile toplanmıştır.

Gebelerin ve eşlerinin Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeğinden (GCKTÖ) aldıkları puan arttıkça Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinden (ACYÖ) aldıkları puanın anlamlı derecede azalmaktadır ($p<0,001$). Erkekler ve kadınlar arasında GCKTÖ ve ACYÖ puanları yönünden erkeklerin lehine olacak şekilde anlamlı fark belirlenmiş olup; erkeklerin GCKTÖ puanı kadınlara göre daha yüksek, ACYÖ puan ortalaması ise daha düşük bulunmuştur ($p<0,001$). Katılımcıların evlilik yaşı arttıkça GCKTÖ toplam puanlarının arttığı, ACYÖ toplam puanlarının anlamlı derecede azaldığı tespit edilmiştir ($p<0,001$).

Gebelerin ve eşlerinin cinselliğe karşı sahip oldukları tutumlar eşlerin gebelik dönemindeki cinsel yaşamları ile ilişkilidir. Benimsenen olumsuz tutumlar eşlerin cinsel yaşamını olumsuz etkilemektedir. Gebelerin ve eşlerinin cinselliğe dair sahip olduğu olumsuz tutumların, eşlerin gebelik dönemindeki cinsel iletişimlerini etkilememesi ve olası cinsel sıkıntıların önüne geçmek amacıyla cinsellik eğitimlerine gereken önem verilmelidir. Ebeler gebelik dönemindeki eğitimlere cinsellik eğitimlerini uygun olarak entegre etmeli, eşlerin cinsel iletişimini ve bilinç düzeyini güçlendirmelidir. Böylece eşlerin gebelik dönemindeki cinselliğe karşı benimsedikleri olumsuz tutumlardan kaynaklı görülebilecek olası cinsel problemlerin önüne geçileceği düşünülmektedir.

Ağustos 2022 , 82 sayfa.

Anahtar kelimeler: Gebelik, Cinsellik, Eş, Tutum

ABSTRACT

M.Sc. THESIS

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES OF PREGNANT WOMEN AND THEIR SPOUSES TOWARDS SEXUALITY AND THEIR SEXUAL FUNCTIONS DURING PREGNANCY

Zehra Betül Yavuz

İstanbul University-Cerrahpaşa

Institute of Graduate Studies

Department of Midwifery

Name of Programme

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Nur Elçin BOYACIOĞLU

Abstract textIn the pregnancy process, which is one of the important turning points in the lives of women and men; The attitudes of spouses towards sexual life may be among the situations that affect their sexual life.

This study, which is in the descriptive relationship-seeking design; It was carried out between 01.10.2021 and 01.04.2022 with 300 individuals, including women in pregnancy and their spouses, who applied to the Obstetrics Clinic of a state hospital in Bursa Province. The data were collected by applying the questionnaire prepared by the researcher using the personal information form, the Attitudes towards Sexuality in Pregnancy Scale and the Arizona Sexual Experiences Scale to the participants.

As the scores of the pregnant women and their spouses from the Attitudes towards Sexuality in Pregnancy Scale (GCTAS) increase, the scores they get from the Arizona Sexual Experiences Scale (ASEX) decrease significantly ($p<0.001$). A significant difference was found between

men and women in terms of GSCS and ASEX scores in favor of men; men's GCS scores were higher than women's, while the mean ASEX score was found to be lower ($p<0.001$). It was determined that as the marriage age of the participants increased, the total scores of GACS increased, and the total scores of ASEX decreased significantly ($p<0.001$).

The attitudes of pregnant women and their spouses towards sexuality are related to the sexual life of the spouses during pregnancy. Adopted negative attitudes negatively affect the sexual life of spouses. Sexuality education should be given due importance in order to prevent the negative attitudes of pregnant women and their spouses about sexuality from affecting the sexual communication of the spouses during pregnancy and to prevent possible sexual problems. Midwives should properly integrate sexuality education into training during pregnancy and strengthen the sexual communication and awareness level of spouses. Thus, it is thought that possible sexual problems that may arise from the negative attitudes of the spouses towards sexuality during pregnancy will be prevented.

August 2021, 82 pages.

Keywords: Pregnancy, Sexuality, Spouses, Attitude

1. GİRİŞ

Cinsellik; bireyin yaşamı boyunca süren, cinsiyet rolleri, cinsel yönelim, zevk, yakınlık, üreme gibi olguları da kapsayan, insan olmanın temel bir yönü olarak tanımlanır. Cinsellik; düşünceler, fanteziler, arzular, deneyimler, inançlar tutum ve değerler ile ifade ve tecrübe edilir. Cinsellik kavramı tüm bu olguları içermesine rağmen biyolojik, psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, tarihi, dini ve manevi faktörlerin etkileşiminden dolayı bireylerin istediği gibi ifade edebildiği bir eylem olmaktan çıkabilmektedir. Cinsel sağlık ise sadece cinsellikle ilgili hastalık, işlev bozukluğu ya da sakatlığın olmayışı değil aynı zamanda fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan bir iyilik halidir (DSÖ, 2017). Biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak insanın tüm yönlerinden etkilenen cinsellik, bireylerin yaşam kalitesinin önemli bir belirleyicisidir (Aksaray, 2020).

Gebelik dönemi; eşler açısından bir çift olmaktan aile olma dönemine geçiş, sosyal kurallar ve gebelikte oluşan fiziksel, psikolojik değişimlerden dolayı hem kadın hem de erkeğin cinsel yaşamının etkilendiği bir dönemdir (Kul Uçtu ve diğ., 2017). Bu dönemde cinsel yaşam yok sayılabilmektedir (Bilge ve diğ., 2021). Gebelikte cinsel arzu ve ilişki sıklığında azalma, cinsel sorunların sıklığında da bir artış görülebilir (Erenel ve ark. 2011). Gebelik döneminde kadınların cinsel yaşamın kısıtlaması gerektiğini düşünmesinin sebebi; ilk ve son trimesterda fiziksel ve hormonal etkilere bağlı cinsel isteksizlik yaşanması ve cinsel birleşme sırasında ağrı hissetme olabilmektedir (Bilge ve diğ., 2021). Bebeğe zarar verme korkusu, gebelik döneminde cinsel ilişkiyi ahlaksızlık olarak görme ve cinsellik ile ilgili konuşmanın cinselliği bozacağını düşünme ise erkeklerin cinsel ilişkiden kaçınmasına neden olurken, sonuç olarak çiftlerin cinsel yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir (Tandoğan ve diğ., 2019).

Çiftlerin gebelik döneminde cinselliğini etkileyen korku ve mitler toplumun sosyo-kültürel yapısına göre şekillenerek, çiftlerin cinsel yaşamdan uzaklaşmasını sağlar. Sağlıklı bir gebelik döneminde cinsel ilşkinin erken doğuma neden olacağı, bebeğe zarar vereceği, enfeksiyon ve kanamaya neden olacağı inanışı bilimsel bir kaynağa dayanmayıp toplumda yayılarak yanlış tutum ve inanışların oluşmasını sağlamaktadır (Topatan ve Koç, 2020).

Gerek toplumsal gerek bireysel olarak cinsel danışmanlıkla verilen bilgiler sayesinde çiftlerin gebelik dönemindeki yanlış tutum ve inanışlarının cinsel işlev boyutunda ortaya

çıkarabileceği sorunlar giderilebilir. Bu kapsamda literatürde gebelik döneminde eşlerin cinselliği ile ilgili tutumları, cinsel işlevleri ve aralarındaki ilişki ile ilgili konuya ışık tutan çalışmalar azdır. Tez çalışmamız ile; gebe ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel tutumları ile gebelik sürecindeki cinsel işlevleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak literatüre katkıda bulunmayı ve bu alanda yapılacak olan diğer çalışmaları teşvik etmek adına araştırmacılara faydada bulunmayı gözetiyoruz.

Eşlerin gebelik döneminde de sağlıklı bir cinsel yaşam sürdürebilmeleri için, cinselliğe karşı tutumları ile bu süreçteki cinsel işlevleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bu doğrultuda bilgi gereksinimlerinin giderilmesi oldukça önemlidir. Tez çalışmamız sayesinde gebelik döneminde gebe ve eşlerinin cinsel tutumları ile cinsel işlevleri arasındaki ilişki hakkında güncel veriler ortaya koyarak olası bilgi eksikliklerinin giderilmesine katkıda bulunmayı hedefliyoruz.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. CİNSELLİK KAVRAMI VE TANIMI

Cinsellik; doğumdan önce başlayan ve ömür boyu devam eden bir olgudur. İnsanların değer yargıları, inanışları, tutumları, fiziksel görünüşleri ve yaşadıkları toplum çerçevesinde oluşur ve gelişir. Kadın ve erkeğin cinsel organlarından ibaret değil, bedeni ve aklı da içerir (Bozdemir ve Özcan, 2011). DSÖ'ye göre cinsellik; insanın iletişimine, kişisel gelişimine ve sevgi paylaşımına katkı sağlayan bir iyilik halidir (Aksöyek ve Canatar, 2015). Cinsellik; karşı cinsler arasında istek, yakınlık, sevgi, haz ve türün devamını sağlayan düşünmeyi, duyguyu ve davranışı içeren sosyal bir iletişimdir (Boyacıoğlu ve diğ., 2018). Maslow'un ihtiyaçlar piramidinde ilk basamakta yer alan fizyolojik gereksinimlerden birisi olan cinsellik tüm canlılar için karşılanması gereken bir ihtiyaçtır. Organizmayı uyarıcı özelliği olan ihtiyaçlar, gereksinimleri gerçekleştirmeye zorlayıcı dürtüler ile eyleme dönüşür. Cinsellik de bu şekilde meydana gelen bir davranıştır (Tunç, 2005).

Cinsel işlevler yaşama değer katan, iletişimi ve kişiliği pozitif yönde etkileyen, cinselliğin duygusal, sosyal, bedensel taraflarından oluşan bir bütün olarak ifade edilir. Cinsel işlevler kadın ve erkek hayatında ilişkileri ve yaşam kalitesini direkt olarak etkilemektedir (Cin, 2018).

Biyolojik olarak amacı insan neslinin devam etmesini sağlamak olan cinsellik; psikolojik anlamda beraberlikten haz alma, sevme ve sevilme gibi kişisel ihtiyaçların giderilmesi için deneyimlenen bir eylemdir (Gürbüz, 2021). Toplumsal boyutta cinsellik, toplumun işleyişi, yargıları ve toplumdaki bireylerin partner ve evlilik tercihleri gibi yaygın bir alanı kapsar. Cinsellik bireyin ruh sağlığı ve topumlumdaki yerini belirleyen bir kavramdır (Gürbüz, 2021).

Embriyolojik dönemden itibaren bireyin yaşamının sonuna kadar devam eden cinsellik; hayatın farklı evrelerinde değişik şekillerde yorumlanır. Hem üremeyi hem haz almayı içeren insan cinselliği; psikolojik, fizyolojik ve sosyo-kültürel faktörlerden de etkilenerek yaşam boyu değişmeye ve gelişmeye devam eder (Temizkan ve Daşıkan, 2021; Bektaş, 2018).

Çok sayıda kavramı barındıran cinsellik, bireylerin deneyimlerine göre keyif alınan bir eylem olabilirken kişilere göre zorlayıcı olabilen bir duruma gelebilir (Gürbüz, 2021). Birçok faktörden etkilenen gebelik, farklı duygu ve değişimler yaşayan gebe ve eşlerin cinsel davranışlarını etkileyen bir durum olabilir (Aksoy ve diğ., 2019)

2.2.CİNSELLİK TARİHÇESİ

Cinsellik tarih boyunca toplumsal kültürlerden, tabulardan ve dinsel olgular tarafından şekillenerek yaşanılmıştır. Böylelikle etkilendiği olgular doğrultusunda geçmişten günümüze belli kurallar çerçevesinde yaşanmıştır. Cinselliğin tarihte önemli olmasının ve belli kurallar itibariyle yaşanan bir olgu olmasının nedeni; üreme ve soyun devamını sağlaması ile birlikte haz veren deneyimleri kapsamasından kaynaklıdır (Tunç, 2005).

Tarihte Eski Yunanlar ve Romalılar zamanında güzellik yarışmaları ve spor müsabakalarının çıplak olarak yapıldığı bilinmektedir. Tanrıça sembollerinde abartıyla tasvir edilen penis eski çağlardaki toplumlarda cinselliğin yerini ortaya koymaktadır (Bilen Sadi, 2014).

Freud 1856-1939 yılları arasında cinsel davranışlar ile ilgili çalışmalar yapan bir bilim insanıdır (Beji ve Aşcı, 2011). Freud, psiko-seksüel gelişim kuramının çerçevesinde cinselliği sadece cinsel organların birleşmesiyle ilgili bir eylem olarak ele almamıştır. Canlının zevk veren herhangi bir uyarana karşı eğiliminin olması olarak tanımlamıştır (Celiloğlu, 2022). Freud'un; babasının ölümünün ardından annesiyle evlenen Teb Kralı'nın Yunan mitolojisindeki öyküsünden ilham alarak şekillendirdiği psikanalitik kurama göre cinsel kimlik 3-5 yaşlar arasında gelişir (Beji ve Aşcı, 2011). Fakat Freud bireyin cinselliği ile ilgili, neo-natal dönemden itibaren yetişkinlik dönemine kadar edinilen deneyimlerin kişinin sonraki hayatı üzerinde etkili olacağını da öne sürmüştür (Celiloğlu, 2022).

Alfred Kinsey 1894-1956 yıllarında kadın ve erkeklerin cinsel hayatları ile ilgili ilk bilimsel çalışmaları yürüterek insan kadınında ve erkeğinde cinsel davranış olarak açıklamıştır (Beji ve Aşcı, 2011). Alfred Kinsey cinselliğin durumsal olarak yaşanabileceğini düşündüğü için katılımcıların kendilerini homoseksüel, heteroseksüel ya da çoğunlukla heteroseksüel olarak tanımlayabileceği sorulardan oluşan bir araştırma yapmıştır. Çalışmasının sonucunda homoseksüellik prevelansı yüksek çıkmıştır (Ventriglio ve Bhugra, 2019). Bir cinsel davranış ölçeği olan Kinsey Ölçeği ilk kez 1948'de yayımlanmıştır (Strunk, 2021).

Cinsel yanıt döngüsüyle ilgili erkek ve kadın cinselliğinin fizyolojisine ışık tutan ilk bilimsel çalışmaları 1954-1966 yıllarında Masters ve Johnson yapmıştır. Kadın ve erkekteki cinsel yanıt döngüsünü sırasıyla Uyarılma, Plato, Orgazm ve çözülme fazları olarak sınıflandırmışlardır (Duman, 2019). Masters ve Johnson'dan sonra Kaplan kadın ve erkeklerde cinsel işlevselliğe etki eden durumlar ve cinsel problemlemlerin çözümü ile ilgili araştırmalar üzerinde durmuştur (Beji ve Aşcı, 2011). Kaplan, Masters ve Johnson'ın öne sürdüğü cinsel yanıt döngüsündeki basamaklara cinsel arzu fazını da ilave etmiştir (Uzunoğlu, 2021).

Bullough (1976) ise bireyin cinselliği, hem üreme hem de erotik yönü aracılığıyla deneyimleyebileceğini ifade etmiştir. Cinselliğin memnuniyet verici bir aktivite olarak kabul edildiği toplumları sex-pozitif, tamamen fonksiyonel bir üreme aracı olarak kabul edilen toplumları ise sex-negatif toplumlar olarak tanımlamıştır (Ventriglio ve Bhugra, 2019).

Geçmişten günümüze cinsellik ile ilgili yapılan çalışmalar, geliştirilen kuram ve teoriler kadın ve erkek cinselliği hakkında yapılacak olan yeni çalışmalar için rehber niteliğindedir.

2.3.KADIN VE ERKEK CİNSELLİĞİNİN FİZYOLOJİSİ

Cinsel sağlık; nörolojik, endokrin ve dolaşım sistemi tarafından düzenlenen çok boyutlu bir süreçten oluşmaktadır (Mollaioli ve ark., 2020). Cinsel yakınlaşma esnasında bireyler arasında fiziksel ve sosyal yönden çoklu bir iletişim kurulur (Duman, 2019). Bireyin cinsel uyarana karşı verdiği yanıtlar belirli bir algoritmaya göre oluşarak organizmayı cinsel ilişkiye hazır hale getirir (Uzunoğlu, 2021). Bahsedilen cinsel yanıt algoritmasına göre stabil konumda olan cinsel organ uyarıcı konumda olan karşı cinsin genital organı aracılığıyla ilişkiye hazır hale gelerek başlar (Pamuk, 2021).

Yapılan bir araştırma; obezite, kilo kaybı, sigara ve alkol kullanımı ve kronik stres gibi faktörlerin erkek ve kadın cinsel işlev döngüsünde farklı aşamalarda olsa da benzer şekilde olumsuz etkilere sebep olduğunu öne sürmüştür (Mollaioli ve ark., 2020).

Normal fiziksel cinsel yanıt döngüsü genel olarak Masters ve Johnson'ın tanımladığı basamaklara göre ele alınır (Pamuk, 2021). Uyarılma, Orgazm, Plato ve Çözülme evrelerinden oluşan bu dört aşamaya Kaplan tarafından cinsel istek evresi de eklenmiştir (Duman, 2019; Uzunoğlu, 2021).

2.3.1. Cinsel İstek Evresi

Cinselliğin başlaması için cinsel güdünün bireyler tarafından hissedildiği evredir (Pamuk, 2021). Cinsel açıdan uyarılmanın başladığı bu evrede cinsel düşünceler ve fantezilerin

varlığı önemlidir (Uzunoğlu, 2021). Cinsel istek yani libido uyarılma evresine geçişi sağlamak adına önem taşır. Cinsel isteğin oluşumu merkezi sinir sistemi ve endokrin sistem gibi mekanizmaların işbirliği ile aktive olur (Alkan, 2020). Cinsel istek; sosyal durum, spiritüel durum ve bireyin fizyolojik koşullarından etkilenebilir (Güler, 2020).

2.3.2. Uyarılma Evresi

Cinsel yanıt siklusunun en uzun evrelerinden birisi olan uyarılma evresi; bedensel olarak oluşan ilk belirgin değişimlerin görüldüğü evredir (Duman, 2019; Uzunoğlu, 2021). Anatomik olarak erkeklerde ereksiyon, kadınlarda vazokonjesyon ve myotoni gibi belirgin belirtiler görülür (Polat, 2019). Uyarılmanın şiddeti ve süresi uyarılma evresini etkileyen durumlara göre değişkenlik gösterir (Pamuk, 2021). Yapılan bir çalışmaya göre cinsel birliktelik sırasında kullanılan kondom'un cinsel uyarılmayı azalttığı ve sonuç olarak korunmasız ilişki sıklığını artırarak çiftlerin cinsel risk alma durumlarını etkilediği öne sürülmüştür (Wongsomboon ve Cox, 2021). Cinsel eylem uyarılmanın sürmesi ve artış gösteren cinsel istek ile plato fazına geçerek devam eder (Pamuk, 2021).

2.3.3. Plato Evresi

Cinsel uyarı ve isteğin sürmesi ile artış gösteren cinsel haz duygusunun yerini orgazm evresine bırakacağı aşamaya kadar devam eden aşamadır (Duman, 2019; Polat, 2019). Devam eden uyarılmayla beraber kadınlarda vajinal lubrikasyonda artış, erkeklerde erekte olmuş penis ve bulboüretral bezlerden salgılanan sıvı miktarında artış gözlemlenir (Alkan, 2020). Her iki cinste de cinsel organlarda bölgesel kanlanmada artış, hızlı soluk alıp verme ve kan basıncı düzeyinde artış gibi fiziksel belirtilerin görülmesiyle karakterize olan evredir (Duman, 2019; Uzunoğlu, 2021).

2.3.4. Orgazm Evresi

Tüm evreler arasında zaman olarak en kısa süren fakat haz deneyiminin en fazla yaşandığı evredir (Polat, 2019). Bu evrenin sonunda yükselmiş olan cinsel eylem temposu ile birlikte cinsel gerginlik hissiyatı yerini rahatlama duygusuna bırakır (Duman, 2019). Orgazm kadınlarda; klitoris, vajina, perine ve pelvik bölgedeki ritmik kasılmaların tüm vücutta hissedilmesiyle gözlemlenirken erkeklerde; penis, perine kasları ve vas defensteki kasılmalar sonucu ejekülasyon ile gerçekleşir (Duman, 2019; Alkan, 2020). Orgazm sırasında uterustaki kasılmaları artıran oksitosin salınımı spermlerin fallop tüplerine ilerleyişine katkı sağlar (Pamuk, 2021).

Orgazma ulaşma sıklığı değerlendirildiğinde ön sevişmenin olması, partnerler arasındaki ilişkiden memnuniyet, ilişkideki stresin azlığı ve partnerler arası ihtiyaçlara göre adapte olabilme başarısı arasında pozitif bir bağlantı vardır. Fakat stres düzeyinin fazlalığı, partnerler arasında düşük duygusal ilişki ve isteksizlik orgazmı negatif yönde etkiler (Shaeer ve diğ., 2020).

Çiftlerin her cinsel birlikteliği neticesinde orgazm yaşaması şart değildir çünkü cinsel doyum ve orgazm arasında doğru orantı kurmak yanlıştır (Uzunoğlu, 2021).

2.3.5. Çözülme Evresi

Cinsel yanıt döngünün son basamağı olan çözülme evresinde kadın ve erkekte önceki evrelerde görülen fizyolojik belirtilerin, kan basıncı, heyecan gibi durumların azalarak kaybolduğu görülür (Duman, 2019; Uzunoğlu, 2021). Bu dönemde kaybolan belirtilerin ardından erkeklerde refrakter dönem denilen, cinsel uyaranlar karşısında yanıt alınamayan bir periyota geçilir (Alkan, 2020; Polat, 2019). Bu evrede erkekler refrakter dönem gibi bir döneme girerken kadınlarda cinsel uyaranlara karşı yanıt alınabildiği için orgazm evresine tekrar dönülebilir (Pamuk, 2021). Çözülme evresinin süresi cinsiyet, yaş, cinsel uyaran, cinsel ilişki sıklığı ve ortam koşullarına göre değişiklik gösterebilir (Alkan, 2020; Polat, 2019).

Cinsellik merkezi sinir sistemi ve organizma faaliyetlerinin beraber işlediği kompleks bir eylemdir. Hastalıklar, ilaçlar, menapoz, ergenlik ve gebelik gibi insanın etkilendiği herhangi bir yaşam döneminde cinsel işlev durumu da etkilenmektedir (Kul Uçtu ve diğ., 2017). Eşlerin cinsel yaşam kalitesini etkileyen durumlardan birisi olan gebelik ve gebelik döneminde yaşanan fiziksel, hormonal ve psikolojik değişiklikleri bilmek kadın ve erkek cinselliğini farklı bir boyutta incelemek adına faydalı olacaktır (Topatan ve Koç, 2020; Er, 2020).

2.4. GEBELİK FİZYOLOJİSİ

Gebelik dönemi çiftlerin yaşamını etkileyen anatomik, fizyolojik ve ruhsal değişikliklerin yaşandığı kompleks bir süreçtir (Bilge ve diğ., 2021). Gebelik fetüsün dış dünyadaki yaşama elverişli olgunluğa ulaşmasına kadar anne karnında geçirdiği 38-40 haftalık bir süreçtir (Aksaray, 2020).

Fizyolojik olarak bakıldığında; ilerleyen gebelik haftasıyla beraber uterusun ağırlığı artar, fetüs, amnion mayi ve maternal dolaşım sistemindeki sıvı artışı sebebiyle kilo artışı gözlemlenir (Aksaray, 2020). Serviks ve vajen siyanotik bir görünüme bürünür ve yumuşar

(Balaydın ve diğ., 2019). İkinci trimesterdan itibaren kolostrum salgılamaya başlayan memelerin areola denen kısımlarında renk koyulaşması görülür (Aksaray, 2020). Yüzde chloasma denilen cilt lekeleri ve göbek deliği hizasında abdomeni ikiye ayıran şekilde belirginleşen linea nigra adlı koyu doğrusal bir çizgi görülebilir (Balaydın ve diğ., 2019). Gebeliğin ilk zamanlarında artış gösteren hormonlar sebebiyle glomerular filtrasyon hızında artma ile, son aylarında ise büyüyen fetüsün mesaneyi baskılaması nedeniyle sık idrara çıkma ve dolayısıyla sistit riski artmaktadır (Aksaray, 2020; Balaydın ve diğ., 2019). Erken gebelik döneminde artan hormonlar ilerleyen gebelik haftalarında ise büyüyen uterusun da etkisiyle sindirim sisteminde azalan motilite sonucu gebelikte bulantı, kusma, konstipasyon mide yanması gibi durumlar gelişebilmektedir (Aksaray, 2020; Balaydın ve diğ., 2019). Büyüyen fetüsle beraber maternal metabolizmadaki artış ve dokulardaki büyüme gebelikte ortalama alınan 12 kilo'nun büyük çoğunluğunu oluşturur (Aksaray, 2020). Artan metabolizma hızı gebeliğin son haftalarına doğru ihtiyaç duyulan oksijen gereksinimini de artırır (Balaydın ve diğ., 2019). Hem annenin hem de fetüsün artan ihtiyacını kaşılamak için kalp atım hızı artar ve damarlarda vazodilatasyon görülür. Kardiyovasküler sistemin gebelik dönemine adaptasyonuyla ilgili görülen bu değişiklikler, kardiovasküler sistem odaklı bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir (Gönenç ve Tuzcular Vural, 2020).

Gebelik döneminde artış gösteren östrojen, progesteron, HCG ve relaksin gibi hormonlar gebelik ve doğum sürecine bedeni hazırlamak için vücutta esneklik belirtilerinin görülmesine neden olur (Aksaray, 2020). Fakat östrojen, progesteron, prolaktin ve human plasental laktojenik hormon gibi hormonların yüksek düzeyde olması insülin direnci geliştirerek gestasyonel diyabet oluşması açısından hassasiyet oluşturabilir (Aksaray, 2020). Gebelik döneminde daha fazla salgılanan bu hormonların kadının kendini iyi hissetmesini sağlamasının yanı sıra cinsel isteği artırdığı da bilinmektedir (Beyazıt ve diğ., 2018). Ayrıca yükselmiş olan östrojen ve progesteron düzeyleri gebelik dönemi boyunca ve sonrasında da annelik davranışlarının oluşmasına zemin hazırlar (Kaya Fidan, 2019).

2.5. GEBELİKTE CİNSELLİK VE CİNSELLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Cinsel aktivite; yaşam kalitesini etkileyen ve gebelik döneminde biyolojik, psikolojik, sosyal birçok faktörden etkilenerek çiftlerin cinsel davranışlarını şekillendiren bir eylemdir (Aksoy ve diğ., 2019; Bilge ve diğ., 2021). Gebelik döneminde görülen fizyolojik, psikolojik ve sosyal bu faktörlerin dışında, gebelik süreci aile yapısını şekillendiren yeni bir form olmaya geçiş aşaması olduğu için çiftlerin kendilerini ve dolayısıyla cinsel yaşamlarını etkilemektedir

(Bilge ve diğ., 2021). Cinsel bilgi eksikliğinden dolayı çiftlerin cinsel yaşamı sadece penetrasyon olarak kabul etmesi nedeniyle de gebelik döneminde cinsel yaşam kısıtlanabilmektedir. Çiftler cinsel birleşme olmadan da cinsel paylaşımlarını devam ettirebilirler (Bektaş, 2018).

Güncel bir sistematik derleme ve meta-analizin sonuçlarına göre gebelik döneminde çiftlerin cinsel aktivitelerini kısıtlamasına sebep olan nedenler; gebelik sırasında cinsel ilişki yaşamaktan suçlu hissetme, kadın beden imajındaki değişiklik, eşine karşı çekiciliğinin azaldığını düşünme, bebeğe zarar verme korkusu ya da düşük yapma korkusu, erken doğuma sebep olma korkusu olarak öne sürülmüştür. Tüm bu nedenlerin kadın cinselliğini ve dolayısıyla çiftlerin iletişimini etkilediği, strese neden olarak çiftlerin özgüvenini kırdığı ve nihayetinde ailenin mental sağlığını kötü etkilediği bulunmuştur (Banaei ve diğ., 2019).

Erkeklerin gebelik durumuna ve gebelik döneminde eşlerinde yaşanan değişikliklere adapte olma sürecinde yaşadığı ruhsal durum değişimleri gebelikte cinselliği etkileyebilir. Bu dönemde cinsel ilişkiyi devam ettirmekle alakalı kafa karışıklığı yaşamaları sonucu endişe yaşayabilirler (Eriten, 2019). Gebelik döneminde baba adaylarının yaşadığı ambivalan duygular, gebelik durumuna zarar verme korkusu, anksiyete, cinsel yaşam ile ilgili bilenen yanlış bilgiler ve neticesinde cinsel ilişkiyi kısıtlama durumu gebelikte cinsel yaşamı etkiler (Aksoy ve diğ., 2019; Pamuk, 2021).

Yapılan çalışmaların sonucuna göre; libido skorları, cinsel ilişki sıklığı ve cinsel memnuniyet durumu gebelik döneminde gebelik öncesi döneme göre azalmıştır. Cinsel uyarılma ve memnuniyet durumu; bebeğe zarar verme, partnerlerin yakın ilişkilerindeki memnuniyet durumu, cinselliğe karşı genel tutumları, beden algısı ve genel iyilik hali ile yakından ilişkili bulunmuştur (Kračun ve diğ., 2019; Bilen Sadi, 2014). Azalmış cinsel ilişki sıklığı ve gebelik haftası ilerledikçe çiftler tarafından tercih edilmek durumunda kalınan cinsel ilişki pozisyonları; yorgunluk, bel ağrısı, disparoni, vulvada görülen varikoz venler ve kadının değişen beden algısına karşı özgüvenini kaybetmesiyle ilişkilendirilmektedir (Grussu ve diğ., 2021).

Birinci trimester; mide bulantısı, memelerde hassasiyet, yorgunluk, kokulara hassasiyet ve genel iyi olma halinin kötü etkilenmesi sonucu eşlerin cinsel yaşamını etkiler (Eriten, 2019; Fuchs ve diğ., 2019). İlk trimesterda düşük yapma endişesi de çiftlerin cinsel aktivitelerini kısıtlamalarına sebep olan nedenlerden birisidir (Beyazıt ve diğ., 2018). Artmış olan hormonlar

nedeniyle ilk trimester döneminde hassasiyeti artmış memeler eşlerin cinsel yaşamını etkileyen bir neden haline gelebilir (Beyazıt ve diğ., 2018). Koku hassasiyeti ve belirginleşen diğer semptomların şiddetine göre çiftlerin cinsel aktiviteleri kısıtlanabilir (Bektaş, 2018).

İkinci trimesterda önceki trimestera göre belirtilerin belirgin derecede azalması, güvenlik duygusu ve iyilik halinin artması nedeniyle cinsel istek artmıştır (Fuchs ve diğ., 2019). Bu dönemde kadınlarda pelvik bölgedeki konjesyona bağlı cinsel istek ve enerji artar (Beyazıt ve diğ., 2018). Fakat yapılmış olan bir çalışma cinsel doyum ve orgazmın ilerleyen gebelik süreciyle beraber azaldığını öne sürmüştür (Davari-Tanha ve diğ., 2020).

Üçüncü trimesterda gebenin kilo alması, fiziksel yönden belirginleşen; solunum sıkıntısı, idrara çıkma, hareket sınırlılığı gibi belirtiler nedeniyle çiftlerin cinsel yaşamı etkilenmektedir (Aksoy ve diğ., 2019). Büyüyen uterusun baskısı nedeniyle vulvada ağrı ve üriner inkontinans gibi durumlar cinsel fonksiyonu etkileyebilmektedir (Beyazıt ve diğ., 2018; Pamuk, 2021). Cinsel ilişki esnasında uterus kontraksiyonlarının hissedilmesi ve memelerden süt salınımının olması cinsel isteksizliğe neden olmaktadır (Bektaş, 2018). Üçüncü trimesterde diğer trimesterlara göre cinsel ilişki esnasında ağrı hissetme durumu anlamlı derecede yüksektir. Dolayısıyla kadında görülen anatomik değişiklikler ve çiftin bebeklerinin sağlık durumu ile ilgili kaygıları nedeniyle cinsellik ciddi anlamda etkilenebilmektedir (Fuchs ve diğ., 2019). Çiftlerin son zamanlarda koitus ile doğumu tetikleyebileceklerini düşünmesi de cinsel işlevin kısıtlanmasıyla sonuçlanabilmektedir (Eriten, 2019).

Üçüncü trimesterdaki 53 çifti kapsayan bir çalışmanın sonuçlarına göre; kadınlar erkeklere göre daha nadir cinsel iletişim kurma yanlısı ve cinsel ilişki sırasında daha fazla ağrı hissetme potansiyeline sahip olarak bulunmuştur. Cinsel iletişimsizliğin bir sonucu olarak cinsel memnuniyette azalma ve cinsel disfonksiyon varlığında artış ile ilişki kurulmuştur. Gebeliğin son trimesterında kadınlarda saptanan cinsel disfonksiyon vajinismus ve disparoni iken erkeklerde erektil disfonksiyon olarak belirlenmiştir (Dwarika ve diğ., 2019).

Polonya'da 624 kadının dahil edilerek her trimester için cinsel fonksiyonlarının değerlendirildiği bir çalışmada cinsel olarak en aktif trimester ikinci trimester olarak belirtilmiştir. En sık tercih edilen cinsel pozisyonların da yer aldığı bu çalışmada; birinci trimesterda en sık misyoner pozisyonun tercih edildiği sonucu anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. İkinci ve üçüncü trimesterda anlamlı olmasa da en sık tercih edilen pozisyon kaşık pozisyonu olarak belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından bahsedilen diğer pozisyonlar arasında

köpek pozisyonu ve kovboy pozisyonu da yer almaktaydı (Fuchs ve diğ., 2019). Polonya'da 100 çiftin dahil edildiği başka bir çalışmada en çok tercih edilen pozisyonun diz – dirsek pozisyonu olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada erkeklerin mastürbasyon davranışı göstermesinde gebelik dönemi boyunca anlamlı bir artış ve cinsel memnuniyet değerlerinde artış ile ilişki bulunmuştur (Kulhawik ve diğ., 2022).

Gebelik döneminde eşlerin cinsel fonksiyonlarını etkileyen fiziksel ve anatomik değişiklikler ve bu değişikliklere adaptasyon sürecindeki deneyimlerinin yanı sıra cinsellik kavramının bileşenlerinden birisi olan psikolojik faktörler de cinsellik boyutunda etken parametrelerden birisidir.

2.5.1. Psikolojik Faktörler

Gebelik dönemi kadın ve erkeği birbirine daha da bağlayan bir süreç olmasına rağmen; kadında gebelik ve anneliğe adaptasyon süreci, bedensel değişime karşı beden algısındaki olumsuz etkilenme ve nihayetinde anksiyetede artış durumu olabilmektedir (Aksoy ve diğ., 2019; Topatan ve Koç, 2020). Gebelikte yaşanan endişe çiftlerin cinsel yaşam kalitesini etkilemektedir (Özcan ve diğ., 2020). Erkekler ise kadınların yaşadığı gibi biyolojik ve fiziksel bir değişim içinde olmasa dahi gebeliğin getirdiği yeni bir döneme uyum ve adaptasyon sürecine ve bu değişimi beraber yaşadıkları eşlerine uyum noktasında psikolojik davranışlar sergilemektedirler (Aksoy ve diğ., 2019). İlk trimesterda kadın gebeliği pek hissetmeyebilir ve daha çok içe dönük bir ruh hali vardır. İkinci trimesterla beraber bebeğin kendi benliğinden ayrı bir parça olduğunu kabullenme dönemi başlar. Son trimesterda ise sahip olunan sorumluluk düzeyi iyice hissedilir beraberinde bebeğin sağlığı ve doğum ile ilgili çeşitli endişeler oluşabilir (Bektaş, 2018; Pamuk, 2021). Gebelerin eşlerinin cinsel yakınlık konusundaki tutumları gebelerin de cinsel ilişki tutumlarını etkliler. Erkekler gebelik haftası ilerledikçe eşleriyle cinsel birliktelik kurma noktasında bebeğe zarar verme düşüncesinden kaynaklanan bir karmaşa yaşamaktadır ve bu da cinsel ilişkiyi kısıtlamaya neden olmaktadır (Pamuk, 2021). Erkekler bebeğinin annesi olarak gördüğü eşiyle cinsel birlikteliği ahlaksızlık olarak nitelendirebilir, kutsal bir şeyi kirletiyormuş düşüncesine kapılıp cinsel ilişkiden uzaklaşabilir. Yine bu sebeplerden dolayı eşini cinsel açıdan cazip görmeyebilir ve neticesinde cinsel isteksizlik ve çeşitli cinsel disfonksiyonlar yaşayabilir (Bektaş, 2018). Fakat Türkiye'de eşleri gebe olan 134 erkeğin dahil edildiği bir araştırmanın sonuçlarına göre gebelikte yaşanan cinsel birlikteliğin bebeğe zararı olmadığını düşünen katılımcıların oranı yüksek bulunmuştur (Tandoğan ve diğ., 2019).

2.5.2. Sosyo-kültürel Faktörler ve Mitler

Cinselliği oluşturan bileşenlerden birisi de içinde yaşanılan sosyal toplum ve sahip olduğu kültürdür. Toplumun sosyo – kültürel dokusuna bağlı olarak gebelikle ilgili sahip olunan korkular, algılar ve mitler gebelik döneminde o toplumdaki bireylerin cinsel ilişkiden uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Topatan ve Koç, 2020). Türkiye'de 493 üniversite öğrencisinin dahil edildiği gebelikte cinselliğe ilişkin yanlış tutum ve inanış düzeyinin çalışıldığı bir araştırmada katılımcıların %59.8'inin cinsellik ile ilgili konuları paylaşmakta sıkıntı yaşadığı, %66.7'sinin ise gebelikte cinsellik üstüne baskı kurulduğunu düşündüğü belirlenmiştir (Dağlı ve Aktaş Reyhan, 2021).

Gebelikte cinsellik bazı toplumlarda kısıtlanırken bazılarında ise bebek için faydalı olacağı öne sürülerek teşvik edilir (Aksoy ve diğ., 2019). Meksika ve Afrika gibi toplumlarda kültürel açıdan gebelikte cinsel ilişkiyi sürdürmenin kadın için doğumu kolaylaştıran bir durum olacağına inanılır (Bektaş, 2018).

Yanlış bilgilendirme sonucu ortaya çıkan cinsel mitler cinsel yaşamı kısıtlayan nedenlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015). Türkiye'de cinsellik konusu kültürel ve toplumsal nedenlerden dolayı tabu olarak görülmektedir (Cin, 2018). Türkiye'de 134 baba adayının katıldığı bir çalışma bulgularına göre erkeklerin %93'ü gebelik döneminde cinsel birliktelik yaşamanın ayıp olduğunu düşünmektedir (Tandoğan ve diğ., 2019). Gençlerin aile hayatını, cinsel davranışlarını ve doğurganlıklarını etkileyecek olan cinsel bilgi düzeyleri cinsel mitlerin yaygınlaşmasıyla ilişkili önemli bir durumdur. Ailede başlaması ve okul hayatında yer verilmesi gereken cinsel eğitim, geleneksel tavırlar ve tabular nedeniyle verilmemektedir. Bu durum hatalı ve yanlış cinsel bilginin edinilmesine ve mitlerin yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Örüklü ve diğ., 2021).

Cinsel eğitim bireylerde var olan yanlış cinsel tutumları ve mitleri ortaya çıkarır. Cinsel eğitim cinsel konuların daha rahat paylaşılabilmesi hususunda yardımcı olur ve tabu olmaktan kurtarır. Cinsel eğitim; bireylerin kendi fizyolojik, duygusal ve cinsel gelişimlerini daha iyi anlamasını, bilgi eksikliğinin giderilmesini ve yanlış bilgi sahibi olmanın önüne geçilmesini sağlar (Aksöyek ve Canatar, 2015).

2.6. GEBELİKTE GÖRÜLEN CİNSEL SORUNLARA YÖNELİK GİRİŞİMLER

Biyolojik, psikolojik ve hormonal değişikliklerin yaşandığı gebelik dönemi kadın cinsel işlevini olumsuz etkileyen nedenlerden olabilmektedir. Cinsel partnerin durumu; cinsel doyum,

uyarılma ve orgazm noktasında önemli olduğu için gebelik dönemindeki kadın cinsel işlev kalitesi erkek cinsel işlev kalitesini etkileyen bir durum haline gelmektedir (Bektaş, 2018).

Gebelik döneminde kadınların yaşadığı; hormonal değişikler, bulantı-kusma, kilo artışı, göğüslerde hassasiyet ve üriner inkontinans gibi fiziksel nedenler, anksiyete, beden imajındaki değişiklik nedeniyle eşine karşı kendisini daha az çekici hissetme, çiftin gebeliğe uyumu gibi psikolojik nedenler, toplumun kültürel yapısı, inançlar ve mitler nedeniyle ise cinsel istek ve doyum noktasında problemler yaşanabilmektedir (Topatan ve Koç, 2020).

Türkiye'de gebelik döneminde cinsel işlev sorunlarıyla ilişkili olan etmenlerin incelendiği 258 kişilik bir örnekleme sahip çalışmanın sonuçlarına göre; gebelerin %54.7'sinde cinsel işlev sorunu olduğu saptanmıştır. Yani her iki kadından birisi cinsel sorunlara sahipken, beden imajı, ilerleyen gebelik haftası ve multipar gebelik gibi özellikler cinsel sorunlarla ilişkili olarak bulunmuştur (Aksoy Derya ve diğ., 2020).

Gebelik döneminde sağlıklı cinsel yaşam davranışlarının devam etmesi, çiftler arasındaki duygusal bağlılığı ve uyumu arttırır (Aksoy ve diğ., 2019). Gebeliğin farklı dönemlerinde bulunulan koşullara göre deneyimlenen cinsel yaşam değişiklik gösterebilir. Cinsel birleşme olmadan yaşanan cinsel paylaşımlar gebelik dönemi boyunca sürdürülebilir. Gebelik döneminde cinsellikle ilgili yaşanan problemlerin ana nedeni çiftlerin cinsel bilgi düzeyinin yetersiz olmasıdır (Bektaş, 2018). Gebelik döneminde çiftler doktorları ile konuşarak risk durumlarını belirlemelidir (Topatan ve Koç., 2020). Vajinal kanama, plesenta previa, erken membran rüptürü, erken gebelik haftasında servikal dilatasyonun başlaması, mevcut gebelikte düşük tehlikesi varlığı, cinsel yolla bulaşan hastalık varlığı gibi tıbbi nedenlerden dolayı hekim cinsel aktivitenin kısıtlanmasını isteyebilir (Pamuk, 2021). Eğer bir risk durumu söz konusu değilse çiftlere, gebelik döneminde cinsel yaşamın aile hayatı ve çiftler arasındaki bağı güçlendiren güvenli bir eylem olduğu konusunda bilgi verilmedir (Topatan ve Koç, 2020).

Çiftler gebelik döneminde yaşanan bir çok değişikliğin beraberinde cinsel yaşamları ile ilgili endişe yaşayabilirler (Aksoy ve diğ., 2019). Bu noktada çiftlerin bireysel anlamda cinsel sağlığını korumak, cinselliği ifade etmelerini desteklemek ve rehber olmak gibi girişimlerle belirlenen hedeflere yönelik fayda sağlanabilir (Eriten, 2019). Gebelik sürecinde çiftlerin cinsel yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürebilmeleri yönünde anahtar role sahip olan girişimler

bilgilendirme, danışmanlık ve rehabilite etmedir. Bu girişimleri çiftlerin durumuna göre sağlama noktasında ise Ebelere görev düşmektedir (Aksoy ve diğ., 2019).

2.7. GEBELİK DÖNEMİNDE CİNSEL YAŞAM İLE İLGİLİ BİLGİLENDİRMEDE EBENİN ROLÜ

Kadın ve erkeğin yaşam döngüsünde deneyimledikleri zorlu dönemlerden olabilen gebelik sürecinde, cinsellik konusu gebelik döneminin getirdiği değişiklikler sonucu çiftlerin endişe duyduğu fakat gündeme getirmekten kaçındığı bir konu olmaktadır (Aksoy ve diğ., 2019). Cinsel yaşamın sürdürülmesi çiftler arasındaki iletişimin hassas olduğu gebelik döneminde kadın ve erkek arasındaki iletişimsel doyumun güçlenmesinde önemli role sahiptir. Bu noktada ebeler çiftlerin sıklıkla gündeme getirmekten çekindiği cinsellik konusuna dikkat çekmelidir (Topatan ve Koç, 2020).

Ebeler bütüncül bakımın bir parçası olan cinsellik ile ilgili çiftlerin durumunu iyi analiz edebilmeli, gebeliğin cinsel yaşam ile olan ilişkisini değerlendirebilmeli ve uygun girişimleri uygulamalıdırlar (Eriten, 2019). Gebelik döneminde eşlere beklenen fiziksel değişimler ve cinsel dönütlerin değişebileceği konusunda bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bilgilendirme gebenin ve eşinin sürece olan adaptasyonunu iyileştirirken cinsel yaşamda görülebilecek olumsuzlukların da önüne geçebilir. Ebeler çiftlere evlilik ilişkisi ve cinsel yaşamın iyilik hali arasında bulunan pozitif ilişki hakkında bilgi vererek bu dönemde yaşananların normalliği ile ilgili farkındalık oluşturmalıdır (Aksaray, 2020).

Uluslararası Ebelik Konfederasyonu (ICM) cinsel yaşamla ilgili sorunların tanımlanması ve uygun danışmalık verilmesine ebelerin temel yetkinlikleri arasında yer vermiştir (Demirezen ve Karaçam, 2021). Ebelerin gebelik döneminde çiftlerde gözlemleyebileceği cinsel sorunlara yönelik tanılar; cinsel birleşme sırasında pozisyon, penetrasyon veya lubrikasyona bağlı ağrı, cinsel arzunun azalmasın bağlı korku, cinsel mitler ve yanlış tutumlara bağlı bilgi eksikliği, cinsel birliktelikte başarısız olma korkusuna bağlı anksiyete şeklinde olabilir (Eriten, 2019). Ebeler gebelik dönemiyle ilgili sahip olunan yanlış inanışlar noktasında kadın ve erkeğin cinsellikle ilgili sorumlulukları beraber aldığının bilincinde olarak çifte yönelik bakım planlamalıdırlar (Tandoğan ve diğ., 2019). Doğru yerde ve zamanda, çiftlerin kendilerini ifade etmekten çekinmeyecekleri bir iletişim türüyle bakım verilmeli ve gebelik sürecinde cinsel sağlığın devam ettirilmesini hedeflenmelidir. Etkili bir

dinleyici olup kişisel yargıların çiftlerle olan iletişime yansıtılmamasına dikkat edilmelidir (Aksoy ve diğ., 2019).

Prenatal dönemde çiftlerle yapılan eşli izlemler ve eğitimler sayesinde elde edilen analizler sonucu, çiftlerin gebelik döneminde arka plana attıkları cinsellik ile ilgili sorunları gün yüzüne çıkarılabilir (Topatan ve Koç, 2020). Bu noktada ebeler çiftlerin gebelik döneminde yaşadığı cinsel sorunlara yönelik bakım sağlayarak ailenin fiziksel ve ruhsal sağlığını koruyup geliştirmede oldukça önemli rol oynamaktadırlar (Aksaray, 2020).

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ, AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

Tanımlayıcı ilişki arayıcı desende olan bu araştırmada gebe ve eşlerinin cinselliğe karşı sahip oldukları tutumların, gebelik sürecindeki cinsel yaşamları ile ilişkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır. STROBE check list kullanılmıştır.

Araştırma Soruları:

- Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları nasıldır?
- Gebelerin ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel işlevleri nasıldır?
- Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları ile gebelik dönemindeki cinsel işlevleri arasında ilişki var mıdır?

3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YERİN ÖZELLİKLERİ VE ZAMANI

Araştırma Bursa İli İnegöl İlçesi sınırları içerisinde bulunan İnegöl Devlet Hastanesi'nde yürütülmüştür. Veriler 01.10.2021- 01.04.2022 tarihleri arasında toplanmıştır. 350 yatak kapasiteli, Anne- Bebek Dostu unvanına sahip olan İnegöl Devlet Hastanesi Gebe Polikliniğine başvuran yıllık ortalama gebe sayısı 1504'tür. Araştırmada yer alan araştırmacının (ZBY) çalıştığı kurum olması ve gebelerin çoğunlukla eşleri ile beraber Gebe Polikliniğine başvurmaları göz önünde bulundurularak araştırma merkezi olarak seçilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Bursa İli İnegöl İlçesi sınırları içerisinde bulunan İnegöl Devlet Hastanesi Gebe polikliniğine başvuran gebeler ve eşleri oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için Raosoft örneklem büyüklüğü hesaplayıcısı aracılığıyla; %95 güven aralığı %5 hata payı ile örneklem büyüklüğü 307 kişi olarak hesaplanmıştır (www.raosoft.com, Erişim tarihi: 20.09.2021). Araştırma örneklemine; evreni temsiliyeti sağlayan, gebelik döneminde bulunan kadınlar ve eşleri olmak üzere 300 gönüllü birey (kadın n: 150, erkek n: 150) dahil edilmiştir.

3.3.1. Araştırmaya Alınma Kriterleri

- Soruları anlama ve fikirlerini ifade edebilecek yeterlilikte olma
- Okuyabilme ve yazabilme
- 18-49 yaş arasında olma
- Kendisinin/partnerinin gebe olması
- Aktif cinsel yaşantısı olma
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olma

3.3.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

- Eşinden ayrı yaşama
- Riskli gebelikler (Pre-eklampsi, Erken doğum tehditi, Plasenta Previa, Düşük tehditi vs.)
- Yabancı uyruklu olma

3.3.3. Örnekleme Yöntemi

Araştırmada, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinde örneklemin evreni temsil etme zorunluluğu yoktur. Araştırmanın amacı, içeriği ve sınırları dikkate alınarak, bazı araştırma türlerinde tesadüfi olmayan örnekleme daha anlamlı sonuçlar elde edilmesini sağlar. Olasılıklı olmayan örneklem yöntemlerinden birisi olan gelişigüzel örneklemede örneklemin büyüklüğü araştırmacı tarafından belirlenir. Bu nedenle sistematik bir örneklem belirleme süreci yoktur (Baştürk ve Taştepe, 2013). Bu yüzden araştırmamızın amacı ve içeriği değerlendirildiğinde örneklem büyüklüğü 300 birey ile sınırlandırılmıştır.

3.3.4. Araştırmanın Değişkenleri

3.3.4.1. Bağımlı Değişkenler

- Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği (GCKTÖ) puanı
- Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ) puanı

3.3.4.2. Bağımsız Değişkenler

- Gebe ve eşlerinin sosyo-demografik özellikleri

- Gebe ve eşlerinin sosyo-kültürel durumları
- Gebe ve eşlerinin cinsel yaşamı
- Farklı obstetrik öyküye sahip gebeler ve eşleri

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Verilerin toplanmasında araştırmacının hazırladığı, katılımcıların; sosyo-demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi), evlilik durumu ve obstetrik öyküleri ile ilgili (evlilik yaşı, süresi ve gebelik haftası, gebelik sayısı gibi) soruları içeren bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Sezer ve Erenel (2021) tarafından geliştirilen Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve McGahuey ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenirliği Soykan (2004) tarafından yapılmış olan Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ankete dahil edilmiştir.

3.4.1. Anket Formu

Anket formu;

- Tanıtıcı Bilgi soruları (1-11)
- Gebe ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel işlev ile ilgili tutumlarını değerlendiren Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği'nden oluşan sorular (12-45)
- Cinsel işlev kalitesini değerlendiren soruları içeren Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği'nden oluşan anket sorularından (46-55) oluşmaktadır.

3.4.2. Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği (GCKTÖ)

Sezer ve Erenel (2021) tarafından gebe kadınlar ve eşi gebe olan erkeklerin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek 34 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı, Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler ve Gebelikte Cinselliği Onaylama'dır. GCKTÖ'nden alınabilecek toplam puan en düşük 34, en yüksek 170 olarak hesaplanmıştır. GCKTÖ maddeleri 5'li Likert Formda hazırlanmıştır. GCKTÖ'nde olumlu tutum ifade eden maddelerin (1-2-5-6-1114-20-21-23-24-28-31-32-33-34) puanlanmasında "hiç katılmıyorum"=1, "katılmıyorum"=2, "orta düzeyde katılıyorum"=3, "katılıyorum"=4 ve "tamamen

katılıyorum"=5 olarak kodlanmıştır. Olumsuz tutum ifade eden maddeler (3-4-7-8-9-10-12-13-15-1617-18-19-22-25-26-27-29-30) ise tersten kodlanarak "hiç katılmıyorum"=5, "katılmıyorum"=4, "orta düzeyde katılıyorum"=3, "katılıyorum"=2 ve "tamamen katılıyorum"=1 olarak puanlandırılmaktadır. Ölçeğin kesme noktası 111,5 olarak saptanmıştır. GCKTÖ'den alınan toplam puanın artması gebelikte cinselliğe karşı tutumların olumlu yönde olduğunu, toplam puanın azalması gebelikte cinselliğe karşı tutumların olumsuz yönde olduğunu göstermektedir. Bu durumda GCKTÖ'den toplamda 111,5 ve üzerinde puan alan kişilerin gebelikte cinselliğe karşı tutumları olumlu olarak yorumlanmaktadır.

Cronbach alfa katsayısı Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı alt boyutu için 0.850, Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnanç Ve Değerler alt boyutu için 0.86, Gebelikte Cinselliği Onaylama alt boyutu için 0.815, ölçeğin tümü için ise 0.902 olarak bulunmuştur (Sezer ve Erenel, 2021). Mevcut çalışmada cronbach alfa katsayısı Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı (GCBYK) alt boyutu için 0,90, Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler (GCYİD) alt boyutu için 0,87, Gebelikte Cinselliği Onaylama (GCO) alt boyutu için 0,77 ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam için ise 0,92 olarak bulundu.

3.4.3. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ)

McGahuey ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenirliği Soykan (2004) tarafından yapılmıştır. Cinsel işlevdeki sorunları değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Kadın ve erkek için ayrı iki formdan oluşan ölçekte 6'lı likert tipte 5'er soru bulunmaktadır. Ölçek cinsel istek, uyarılma, orgazma ulaşma kapasitesi ve orgazm sonucu doyum duygusunu sorgulayan alt boyutlara sahiptir. Her soru 1'den 6'ya kadar puanlanmakta olup, ölçeğin toplam puanı 5 ile 30 arasında değişmektedir. Toplam puanın düşük olması cinsel yanıtın kolay ve tatmin edici olduğunu gösterirken, yüksek olması ise cinsel işlev bozukluğuna işaret eder. Soykan'a göre cinsel disfonksiyon için $11 \geq$ ölçek puanı kesme noktasıdır.

Arizona cinsel yaşantılar ölçeği için Cronbach alpha katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur (Gölbaşı ve diğ., 2017). Mevcut çalışmada Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği- Kadın için Cronbach alfa katsayısı 0,80 ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği- Erkek için 0,75 olarak bulundu.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri 01.10.2021- 01.04.2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanması klinikte yoğunluk ve zaman sıkıntısının olmadığı durumlarda yüz yüze görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Anket soruları ortalama 20 dakika gibi bir zaman zarfında, araştırmacının gözü önünde gebe ve eşleri tarafından doldurulmuştur. Yalnızca araştırmaya katılma onayı veren katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, SPSS for Windows 21 (Statistical Package for Social science for Windows, Version 21.0) paket programı kullanıldı. Demografik ve tanımlayıcı veriler, ortalama standart sapma, sayı (n) ve yüzde (%) ile gösterildi. Verilerin normal dağılım gösterdiği bölümlerde puan ortalamaları arasındaki farklar Student t testi değerlendirildi. Verilerin normal dağılım göstermediği bölümlerde puan ortalamaları arasındaki farklar Mann-Whithney U ve Kruskall Wallis testleri ile analiz edildi. İleri istatistiksel analiz için Bonferroni düzeltmesi yönteminden yararlanıldı. İlişki analizleri Pearson Korelasyon analizi testi ile gerçekleştirildi ve sonrasında Lineer Regresyon analizi yapıldı. Tüm sonuçlar %95'lik güven aralığında, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

3.7. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNLERİ

Araştırma için öncelikle; İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı çalışma izni alınmıştır (EK-1). Sezer ve Erenel (2021) tarafından geliştirilen "Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği" için Dr. Öğretim Üyesi Neslihan Yılmaz Sezer'den e-posta ile ölçek kullanım izni alınmıştır (EK-2). McGahuey ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenirliği Soykan (2004) tarafından yapılmış olan " Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ) " için Prof. Dr. Atilla Soykan'dan e-posta ile ölçek kullanım izni alınmıştır (EK-3). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu izni alınmıştır (izin no: 2021/209) (EK-4). Araştırmacının (Zehra Betül Yavuz) çalıştığı kurum olan Bursa İnegöl Devlet Hastanesi Başhekimliği izni (EK-5) ve Bursa İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı Bilimsel Araştırma Talepleri Değerlendirme Komisyonu onayı (EK-6) alınmıştır. Araştırmacının (ZBY) çalıştığı kurumdaki klinik şef ve birim sorumluları araştırma hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcılara; araştırmacının kimliği, doldurdukları formdaki bilgilerin ne amaçla, nasıl kullanılacağına dair bilgiler, Helsinki Bildirgesi'ndeki kurallara uyularak verilmiştir. Anket formları uygulanmadan önce katılımcıların Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu ile onamları alınmıştır.

3.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın yalnızca bir İlçe devlet hastanesinin Gebe Polikliniğine başvuran gebeler ve eşleri ile gerçekleştirilmiş olması, cinsel yaşantının katılımcıların bildirimlerine bağlı kalınarak (klinisyen değerlendirmesi gebe olmaksızın) belirlenmesi nedeniyle araştırma sonuçları tüm topluma genellenemez.

3.9. VERİ TOPLAMA SIRASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Cinsellik konusuyla ilgili mahremiyet duygusundan dolayı formu doldurmaya karşı yaşanan isteksizlik, anket formlarının doldurulacağı anda klinikte yaşanan yoğunluk nedeniyle zaman sıkıntısının yaşanması, anket sorularındaki cümlelerin anlaşılamaması durumunda soruların açıklanmak durumunda kalması ve anketi doldurma süresinin uzaması. Ayrıca araştırmanın COVİD-19 pandemisi döneminde yürütülmesi nedeniyle katılımcılar anketleri doldururken çekimser davranmışlardır.

Mevcut araştırmada bir diğer sınırlılık da, veri toplamada kullanılan GCKTÖ'nün literatürde hem erkek hem de kadınlarda kullanıldığı çalışmaların sınırlı olmasıdır. Bu sebeple tartışma bölümünde mevcut bulguların literatürle uyumlu şekilde tartışılacağı çalışmalara ulaşmakta güçlükler yaşanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde 300 gebe ve eşlerinden oluşan katılımcıya ait veriler;

Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları ve sosyodemografik, gebelik özellikleri ile ilgili bulguları; tablo 4.1., tablo 4.2.

Gebelerin ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel işlevleri ve sosyodemografik, gebelik özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulguları; tablo 4.3., tablo 4.4.

Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları, gebelik dönemindeki cinsel işlevleri ile sosyodemografik ve gebelik özelliklerine ilişkin bulgular arasındaki ilişki; tablo 4.5.,

Gebelerin ve eşlerinin sosyodemografik ve gebelikle ilgili özelliklerinin ve cinsellikle ilgili tutumlarının, cinsel yaşantılar üzerindeki etkisi tablo 4.6. çerçevesinde sunulacaktır.

Tablo 4.1. Katılımcıların Sosyodemografik ve Gebelikle İlgili Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler		**n**	**%**
Cinsiyet	Kadın	150	50
	Erkek	150	50
Eğitim Durumu	İlkokul	9	3
	Ortaokul	43	14,3
	Lise	163	54,3
	Üniversite	85	28,3
Gebeliğin Planlı Olma Durumu	Planlı	276	92
	Plansız	24	8
Gebe Kalma Şekli / Eşin Gebe Kalma Şekli	Doğal	290	96,7
	Tedavi ile	10	3,3
	Ortalama± Standart Sapma	**Minimum**	**Maksimum**
Yaş	30,11±5,04	18	45
Evlilik Yaşı	24,32±3,11	17	33
Evlilik Süresi (yıl)	5,83±4,35	1	23
Gebelik Sayısı / Eşin Gebelik Sayısı	2,36±1,52	1	8
Düşük Sayısı / Eşin Düşük Sayısı	0,35±0,72	0	4
Yaşayan Çocuk Sayısı	1,12±1,20	0	7
Gebelik Haftası / Eşin Gebelik Haftası	32,54±5,94	6	41

Katılımcıların sosyodemografik ve gebelikle ilgili özellikleri tablo 1'de sunuldu. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri incelendiğinde; %50'sinin kadın, %54,3'ünün lise mezunu olduğu tespit edildi. Katılımcıların yaş ortalamasının 30,11±5,04 yıl, evlilik yaşı ortalamasının 24,32±3,11 yıl, evlilik süresi ortalamasının 5,83±4,35 yıl ve yaşayan çocuk sayısı ortalamasının 1,12±1,20 olduğu belirlendi. Çalışmaya katılan gebe ve eşlerinin gebelikle ilgili özelliklerine bakıldığında; gebelik sayısı ortalamasının 2,36±1,52, düşük sayısı ortalamasının 0,35±0,72 ve gebelik haftası ortalamasının 32,54±5,94 olduğu saptandı. Katılımcıların %92'si gebeliğin planlı olduğunu ve %96,7'si gebeliğin doğal süreçle oluştuğunu bildirdi (Tablo 4.1.).

Tablo 4.2. Katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçekler		**Ortalama± Standart Sapma**	**Minimum-Maksimum**
Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği - Kadın (n= 150)	GCBYK	29,88±7,35	13-45
	GCYİD	43,17±5,34	22-50
	GCO	48,35±6,63	25-66
	Toplam Puan	121,41±17,25	61-161
Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği - Erkek (n= 150)	GCBYK	31,26±6,31	19-43
	GCYİD	44,83±3,92	34-50
	GCO	51,56±4,95	40-65
	Toplam Puan	127,66±12,40	95-156
Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği- Kadın (n= 150)	Cinsel İstek (Madde 1)	2,42±1,01	1-6
	Uyarılma (Madde 2)	2,87±0,91	1-6
	Islanma (Madde 3)	2,63±0,98	1-5
	Orgazm (Madde 4)	3,28±1,00	1-6
	Orgazm Tatmini (Madde 5)	2,71±1,24	1-6
	Toplam Puan	13,9±4,04	5-27

Tablo 4.2. (devam)

Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği- Erkek (n= 150)	Cinsel İstek (Madde 1)	1,63±0,56	1-3
	Uyarılma (Madde 2)	1,86±0,71	1-3
	Sertleşme (Madde 3)	1,95±0,76	1-4
	Orgazm (Madde 4)	1,84±0,71	1-4
	Orgazm Tatmini (Madde 5)	1,54±0,61	1-3
	Toplam Puan	8,83±2,09	5- 17

GCBYK: Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı
GCYİD: Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler
GCO: Gebelikte Cinselliği Onaylama

Katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puan ortalamaları tablo 2'de verildi. Kadın katılımcıların GCBYK puan ortalamasının 29,88±7,35, GCYİD puan ortalamasının 43,17±5,34, GCO puan ortalamasının 48,35±6,63 ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam puan ortalamasının 121,41±17,25 olduğu saptandı. Kadın katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir.

Erkek katılımcıların GCBYK puan ortalamasının 31,26±6,31, GCYİD puan ortalamasının 44,83±3,92, GCO puan ortalamasının 51,56±4,95 ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam puan ortalamasının 127,66±12,40 olduğu saptandı. Erkek katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir.

Gebelerin ACYÖ toplam puan ortalamalarının 13,9±4,04, gebe eşlerinin ise 8,83±2,09 olduğu saptandı. Gebelerin ACYÖ puan ortalamalarının gebe eşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Özellikler		**GCBYK**	**GCYİD**	**GCO**	**GCKTÖ-Toplam**	**ACYÖ-Toplam**
Cinsiyet	Kadın (n= 150)	29,88±7,35	43,17±5,34	48,35±6,63	121,41±17,25	13,9±4,04
	Erkek (n= 150)	31,26±6,31	44,83±3,92	51,56±4,95	127,66±12,40	8,83±2,09
İstatistiksel Analiz	t	-1,754	-3,056	-4,755	-3,605	13,642
	p	0,08	**0,002**	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**
Eğitim Durumu	İlkokul **(1)** (n= 9)	27,88±8,40	38,44±6,10	47,55±7,77	113,88±21,67	6,70±2,23
	Ortaokul **(2)** (n=43)	29,09±6,63	42,90±4,56	49,86±7,23	121,86±16,26	4,50±0,68
	Lise **(3)** (n= 163)	30,20±6,83	44,03±4,47	49,40±5,60	123,65±14,57	3,87±0,30
	Üniversite**(4)** (n=85)	32,30±6,87	45,07±4,75	51,32±5,92	128,70±14,62	3,35±0,36
İstatistiksel Analiz	X^2	8,959	17,106	9,239	12,318	10,162
	p	**0,03**	**0,01 (3>1; 4>1; 4>2)**	**0,02**	**0,006**	**0,01 (3>1; 4>1)**
Yaşayan Çocuk Sayısı	0 ve 1 (n= 203)	31,47±6,67	44,71±4,31	49,59±5,87	125,77±14,61	10,86±3,42
	2 ve üzeri (n= 97)	28,68±6,93	42,51±5,27	50,73±6,38	121,92±16,47	12,41±5,1
İstatistiksel Analiz	t	-3,355	-3,826	1,528	-2,047	2,716
	p	**0,001**	**<0,001**	0,12	**0,04**	**0,007**

t: Student t testi X^2 Kruskall Wallis testi (Post Hoc: Bonferroni düzeltmesi)

GCBYK: Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı

GCYİD: Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler

GCO: Gebelikte Cinselliği Onaylama

GCKTÖ Toplam: Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam Puanı

ACYÖ Toplam: Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam Puanı

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının karşılaştırılması tablo 3'te sunuldu. Kadınlar ve erkeklerin GCYİD (p= 0,002), GCO (p<0,001), GCKTÖ toplam puan (p<0,001) ve ACYÖ toplam puan (p<0,001) ortalamaları arasında erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı. Erkeklerin Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puanlarının daha yüksek ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ise daha düşük olduğu bulundu.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre GCBYK (p= 0,03), GCYİD (p= 0,01), GCO (p= 0,02), GCKTÖ-Toplam (p= 0,006) ve ACYÖ- Toplam (p= 0,01) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek

için Bonferroni düzeltmesi yapıldı. Buna göre farkın GCYİD alt ölçeğinde ilkokul- lise, ilkokul- üniversite ve ortaokul- üniversite mezunları arasında olduğu, ACY Ölçeğinde ise ilkokul- lise ve ilkokul- üniversite mezunları arasında olduğu saptandı. GCBYK, GCO, GCKTÖ toplam puanlarında ise tüm gruplar arasında fark görülmekte iken herhangi iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puanlarının arttığı ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ise azaldığı bulundu.

Katılımcılardan yaşayan çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olanlar ile 2 ve üzerinde çocuğu olanların GCBYK (p= 0,001), GCYİD (p<0,001), GCKTÖ toplam puan (p= 0,04) ve ACYÖ toplam puan (p= 0,007) ortalamaları arasında hiç çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı. Yaşayan çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puanlarının daha yüksek ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ise daha düşük olduğu bulundu.

Tablo 4.4. Katılımcıların Gebelik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Özellikler		**GCBYK**	**GCYİD**	**GCO**	**GCKTÖ-Toplam**	**ACYÖ-Toplam**
Gebelik Sayısı/ Eşin Gebelik Sayısı	1 ve 2 (n= 193)	31,89±6,51	44,75±4,39	49,75±5,84	126,41±14,57	10,91±3,42
	3 ve üzeri (n= 107)	28,18±6,87	42,63±5,07	50,32±6,43	121,15±16,1	12,17±5,01
İstatistiksel Analiz	t	4,630	3,633	-0,781	2,802	-2,330
	p	**<0,001**	**<0,001**	0,44	**0,06**	**0,02**
Düşük Sayısı / Eşin Düşük Sayısı	Yok (n= 228)	31,7±6,74	44,59±4,64	49,96±5,78	126,26±15,02	10,93±3,50
	1 ve üzeri (n= 72)	27±6,04	42,11±4,6	49,93±6,89	119,04±15,03	12,73±5,37
İstatistiksel Analiz	t	5,285	3,965	0,047	3,556	-2,678
	p	**<0,001**	**<0,001**	0,96	**<0,001**	**0,009**
Gebeliğin Planlı Olma Durumu	Planlı (n= 276)	30,78±6,92	44,17±4,69	49,90±6,02	124,86±15,33	11,19±3,90
	Plansız (n= 24)	28,16±5,82	42,02±5,07	50,54±6,60	120,75±14,91	13,25±5,68
İstatistiksel Analiz	Z	-2,056	-2,224	-0,412	-1,968	-1,562
	p	**0,04**	**0,03**	0,68	**0,049**	0,11

Tablo 4.4 (devam)

Gebe Kalma Şekli / Eşin Gebe Kalma Şekli	Doğal (n= 290)	30,64±6,88	43,95±4,81	50,07±6,01	124,67±15,4	11,34±4,07
	Tedavi ile (n= 10)	28,40±6,44	45,40±1,57	46,50±6,81	120,30±12,5	12,00±4,85
İstatistiksel Analiz	Z	-1,198	-0,220	-1,556	-1,161	-0,564
	p	0,23	0,86	0,12	0,24	0,57

t: Student t testi Z: Mann-Withney U testi

GCBYK: Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı

GCYİD: Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler

GCO: Gebelikte Cinselliği Onaylama

GCKTÖ Toplam: Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam Puanı

ACYÖ Toplam: Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam Puanı

Katılımcıların Gebelik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması tablo 4'te verildi. Gebelik sayısı 1 ve 2 olan katılımcılar ile gebelik sayısı 3 ve üzerinde olan katılımcıların GCBYK ($p<0,001$), GCYİD ($p<0,001$), GCKTÖ toplam puan ($p= 0,06$) ve ACYÖ toplam puan ($p= 0,02$) ortalamaları arasında gebelik sayısı 1 ve 2 olanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu. Gebelik sayısı 1 ve 2 olan katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puanlarının daha yüksek ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ise daha düşük olduğu saptandı.

Daha önce düşük yapmayan katılımcılar ile 1 ve üzerinde düşük sayısı olan katılımcıların GCBYK ($p<0,001$), GCYİD ($p<0,001$), GCKTÖ toplam puan ($p<0,001$) ve ACYÖ toplam puan ($p= 0,009$) ortalamaları arasında düşük yapmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu. Daha önce düşük yapmayan katılımcıların Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puanlarının daha yüksek ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ise daha düşük olduğu saptandı.

Gebeliği planlı olan katılımcılar ile gebeliği planlı olmayan katılımcıların GCBYK ($p= 0,04$), GCYİD ($p<0,03$) ve GCKTÖ toplam puan ($p= 0,049$) ortalamaları arasında gebeliği planlı olanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı. Gebelik süreci planlı olan katılımcıların Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulundu.

Katılımcıların gebe kalma şekline göre Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği yüksek ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı.

Tablo 4.5. Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

Özellikler	*****	**GCBYK**	**GCYİD**	**GCO**	**GCKTÖ-Toplam**	**ACYÖ-Toplam**
Yaş	r	0,09	0,10	0,22	0,16	-0,06
	p	0,1	0,06	**<0,001**	0,005	0,3
Evlilik Yaşı	r	0,18	0,26	0,17	0,23	-0,31
	p	**0,002**	**<0,001**	**0,004**	**<0,001**	**<0,001**
Gebelik Haftası	r	-0,54	-0,36	-0,04	-0,37	0,09
	p	**<0,001**	**<0,001**	0,40	**<0,001**	0,09
Düşük Sayısı	r	-0,28	-0,22	0,02	-0,19	0,19
	p	**<0,001**	**<0,001**	0,72	0,21	**0,001**
ACYÖ-Toplam	r	-0,32	-0,41	-0,48	-0,46	-
	p	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**	-

*Pearson Korelasyon Analizi
GCBYK: Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı
GCYİD: Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler
GCO: Gebelikte Cinselliği Onaylama
GCKTÖ Toplam: Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam Puanı
ACYÖ Toplam: Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam Puanı

Katılımcıların bazı sosyodemografik özellikleri ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanları arasındaki ilişki analizi sonuçları tablo 5'te verildi. Katılımcıların yaşları ile GCO puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptandı (r= 0,22; p<0,001). Katılımcıların yaşları arttıkça GCO puanlarının da arttığı belirlendi. Katılımcıların evlilik yaşı ile GCBYK (r= 0,18; p= 0,002), GCYİD (r= 0,26; p<0,001), GCO (r= 0,17; p= 0,004), GCKTÖ Toplam (r= 0,23; p<0,001) puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Katılımcıların evlilik yaşları arttıkça GCBYK, GCYİD, GCO, GCKTÖ Toplam puanlarının da arttığı belirlendi. Katılımcıların evlilik yaşı ile ACYÖ Toplam (r= -0,31; p<0,001) puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki belirlendi. Katılımcıların evlilik yaşları arttıkça ACYÖ Toplam puanlarının düştüğü saptandı. Katılımcıların gebelik haftası ile GCBYK (r= -0,54; p<0,001), GCYİD (r= -0,36; p<0,001) ve GCKTÖ Toplam (r= -0,37; p<0,001) puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Gebelik haftası arttıkça GCBYK, GCYİD ve GCKTÖ Toplam puanlarının azaldığı belirlendi. Katılımcıların düşük sayısı ile GCBYK (r= -0,28; p<0,001) ve

GCYİD (r= -0,22; p<0,001) puanları arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Düşük sayısı arttıkça GCBYK ve GCYİD puanlarının azaldığı saptandı. Katılımcıların düşük sayısı ile ACYÖ Toplam (r= 0,19; p= 0,001) puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki belirlendi. Düşük sayısı arttıkça ACYÖ Toplam puanlarının da arttığı belirlendi. Katılımcıların ACYÖ Toplam puanları ile GCBYK (r= -0,32; p<0,001), GCYİD (r= -0,41; p<0,001), GCO (r= -0,48; p<0,001), GCKTÖ Toplam (r= -0,46; p<0,001) puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Katılımcıların GCBYK, GCYİD, GCO ve GCKTÖ Toplam puanları arttıkça ACYÖ Toplam puanlarının azaldığı saptandı.

Tablo 4.6. Bazı Sosyodemografik Değişkenler ile Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutumun Cinsel Yaşantılar Üzerine Etkisi

Değişkenler	B	SH_B	β	t	p	
Sabit	35,3697	2,425		1,5697	**<0,001**	R= 0,575
GCBYK	0,073	0,047	0,123	1,559	0,12	R^2=0,33
GCYİD	-0,143	0,069	-0,166	-2,081	**0,038**	
GCO	-0,284	0,041	-0,422	-6,938	**<0,001**	F= 29,078
Evlilik Yaşı	-0,263	0,065	-0,200	-4,026	**<0,001**	p<**0,001**
Düşük Sayısı	1,057	0,291	0,186	3,628	**<0,001**	

Bağımlı Değişken: Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam Puanı, F: Anova testi
GCBYK: Gebelikte Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı
GCYİD: Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler
GCO: Gebelikte Cinselliği Onaylama

Katılımcıların cinsel yaşantı düzeyi üzerinde, gebelikte cinselliğe karşı tutum alt boyutları ve bazı demografik özellikleri açısından etkisinin araştırılması amacıyla yapılan lineer regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verildi. Lineer regresyon analizinde Enter Model yöntemi kullanıldı. Modelin bağımlı değişkeni Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği toplam puanı olarak dikkate alındı. Hastaların bazı sosyodemografik ve gebelikle ilgili özellikleri ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeğinin alt boyutları bağımsız değişkenler olarak kullanıldı.

Sonuç olarak modelin R^2 değeri 0,33 bulunmuş olup, modelde yer alan bağımsız değişkenlerin cinsel yaşantı düzeyi 0,33 oranında açıkladığı saptandı. Modelin F testi sonucu p değeri 0.05'den düşük bulunduğundan model istatistiksel olarak geçerli olduğu bulundu.

Modelde anlamlı bulunan bağımsız değişkenler Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeğinin alt ölçekleri olan GCYİD ve GCO düzeyi ile evlilik yaşı ve düşük sayısı olarak bulundu.

Gebelikte Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler boyutunun cinsel yaşantılar ölçeği üzerinde negatif yönlü bir etki gösterdiği saptanmış olup, etki düzeyi ise 0.143'tür. Katılımcıların gebelikte cinselliğe yönelik olumlu inanç ve değerleri arttıkça cinsel yaşantı düzeyleri de olumlu etkilenmektedir. Gebelikte Cinselliği Onaylama boyutunun cinsel yaşantılar ölçeği üzerinde negatif yönlü bir etki gösterdiği saptanmış olup, etki düzeyi ise 0.284'tür. Katılımcıların gebelikte cinselliği onaylama düzeyi arttıkça cinsel yaşantı düzeyleri de olumlu etkilenmektedir. Evlilik yaşının cinsel yaşantılar ölçeği üzerinde negatif yönlü bir etki gösterdiği saptanmış olup, etki düzeyi ise 0.263'tür. Katılımcıların evlilik yaşı arttıkça cinsel yaşantı düzeyleri de olumlu etkilenmektedir. Düşük sayısının cinsel yaşantılar ölçeği üzerinde pozitif yönlü bir etki gösterdiği saptanmış olup, etki düzeyi ise 1.057'dir. Katılımcıların düşük sayısı arttıkça cinsel yaşantı düzeyleri olumsuz yönde etkilenmektedir.

Modelin bütününe bakıldığında, gebelikte cinselliğe yönelik olumlu inanç ve değerler arttıkça, gebelikte cinselliği onaylama düzeyi arttıkça ve evlilik yaşı arttıkça cinsel yaşantı düzeyinin arttığı ancak, düşük sayısı arttıkça cinsel yaşantı düzeyinin azaldığı belirlendi.

Mevcut çalışmanın en önemli bulgusu; gebelikte cinselliğe yönelik olumlu tutumlar azaldıkça cinsel yaşam kalitesinin de azalmasıdır.

5. TARTIŞMA

Cinsel aktivite; gebelik döneminde biyolojik, psikolojik, sosyal birçok faktörden etkilenerek çiftlerin yaşam kalitesini etkileyen bir eylemdir (Aksoy ve diğ., 2019; Bilge ve diğ., 2021). Toplumun sosyo-kültürel yapısı, aile, eğitim durumu, bireysel algı, korku ve deneyimler çiftlerin gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitelerini etkileyebilmektedir (Topatan ve Koç, 2020). Gebelik dönemi kadın ve erkeği birbirine bağlayan bir süreç olmasına rağmen çiftlerin bu döneme adaptasyonu sırasındaki endişe hali gebelik dönemindeki cinsel yaşama karşı tutumlarını etkileyebilmektedir (Aksoy ve diğ., 2019; Topatan ve Koç, 2020; Özcan ve diğ., 2020). Gebelik döneminde kadın değişen beden imajından dolayı eşine karşı kendisini yeteri kadar ilgi çekici hissedememekten, erkek ise gebe eşine ve bebeğine zarar verme endişesi nedeniyle çekimser bir cinsel tutum sergileyebilir. Bu gibi tutumlar ise cinsel yaşamda olumsuz sonuçlar doğurabilir (Bektaş, 2018).

Gebelik döneminde eşlerin cinselliğe karşı, gebeliğin getirdiği ve gebeliğin dışında; bireysel, fiziksel, sosyal, toplumsal, obstetrik özellikler gibi çeşitli nedenlerden dolayı edindikleri çeşitli tutumlar olabilir. Bu tutumlar gebelik döneminde de yaşamın bir parçası olmaya devam eden cinselliği arka planda bırakabilmektedir. Bu çalışma gebelik döneminde gebe ve eşlerinin cinselliğe karşı tutumlarının cinsel işlevleri ile ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlar, literatürde yer alan çalışmalar ve mevcut araştırmanın soruları doğrultusunda tartışılmıştır.

Bu kapsamda tartışma bölümü dört alt başlıkta toplanmaktadır. Bunlar;

Katılımcıların demografik özellikleri

Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları

Gebelerin ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel işlevleri

Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları ve gebelik dönemindeki cinsel işlevleri arasında ilişki

5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde mevcut çalışmadaki katılımcıların demografik özelliklerinin literatürdeki demografik bulgularla tartışılmasına yer verilmiştir.

Pamuk'un (2021) çalışmasına göre gebelerin yaş ortalaması 28.12±5.99, eşlerin yaş ortalaması 31.26±5.99 olarak belirlenmiştir. Mevcut araştırmaya katılan gebe ve eşlerinin genel yaş ortalaması ise 30,11±5,04 olarak bulunmuştur. Pamuk'un (2018) çalışma sonuçlarına göre lise mezunu olan gebelerin oranı %51.4, lise mezunu olan gebe eşlerinin oranı ise %45.8 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada lise mezunu olan gebe ve eşlerinin oranı ise %54.3'tür. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA) 2018 verilerine göre; Türkiye'nin toplam doğurganlık hızı, kadın başına 2,3 çocuktur (TNSA, 2018). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 verilerine göre; Türkiye'nin toplam doğurganlık hızı 1,70 çocuktur (TÜİK, 2021). Mevcut çalışma sonuçlarında ise yaşayan çocuk sayısı ortalamasının 1,12±1,20 olduğu belirlenmiştir. TNSA 2018 verilerine göre ise 25-49 yaş arası kadınların evlenme yaşı 21,4 olarak belirlenmiştir (TNSA, 2018). Mevcut araştırmaya katılan gebe ve eşlerinin evlilik yaşı ortalaması 24,32±3,11 yıl olarak belirlenmiştir. Mevcut çalışmada yaş ortalamasının literatüre göre daha yüksek çıkmasının nedeni kadın ve erkek katılımcıların evlilik yaşının beraber değerlendirilmesinden kaynaklanabilir. 2018 TNSA verilerine göre 15-49 yaş arası evli kadınlarda 100 kişide düşük sayısı %13'tür (TNSA, 2018). Pamuk'un (2021) çalışmasında kadınların düşük oranı 288 kişide %16.3'tür. Mevcut çalışmada 150 kadında düşük sayısı ortalaması 0,35±0,72 olarak belirlenmiştir. TNSA 2018 verilerine göre gebeliklerin %75'i planlı gebeliktir (TNSA, 2018). Pamuk'un (2021) çalışma sonuçlarına göre planlı gebeliklerin oranı %59.4'tür. Mevcut çalışmada planlı gebeliklerin oranı ise %92 olarak belirlenmiştir. Pamuk'un (2021) çalışmasında doğal yollarla gebe kalan katılımcıların oranı %93.8'dir. Mevcut çalışmada ise doğal yollarla gebe kalan katılımcıların oranı %96,7 olarak bulunmuştur.

Mevcut çalışmadaki demografik veriler neredeyse literatürdeki verilerle uyumludur. Literatürle paralel olmayan verilerin olmasının nedeni; yapılmış çalışmaların genelde sadece kadınlarla yürütülmüş olması, mevcut çalışmada erkek ve kadın katılımcıların beraber hesaplandığı demografik parametrelerin sonuçları etkilemesi ve yapılmış olan diğer çalışmaların farklı kitlelerle yürütülmesinden kaynaklanabilir.

5.2. Gebelerin ve Eşlerinin Cinsellikle İlgili Tutumları

Literatürde gebelik döneminde cinsel tutumu ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ile yürütülen, hem gebe hem de eşlerinin ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Mevcut çalışmada gebe ve eşlerinin toplam GCKTÖ puanı 124,53±15,32 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin orijinalinde kesme noktası 111,5 olarak belirlenmiş olup, GCKTÖ'den alınan toplam puanın artması gebelikte cinselliğe karşı tutumların olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Bu nedenle çalışmamıza katılan gebe ve eşlerinin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. GCKTÖ henüz 2021 yılında geliştirişmiş olduğu için literatürde GCKTÖ kullanılarak yürütülen iki çalışmaya ulaşılmıştır. Pamuk'un (2021) çalışmasında sadece gebelerin GCKTÖ puanları 117.28±15.05 olarak belirlenmiştir. Mevcut çalışmada kadınların GCKTÖ puan ortalaması 121,41±17,25 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmaya katılan gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumları diğer çalışmanın sonucuna göre daha olumlu bulunmuştur. Mevcut araştırmada kadınlar ve erkeklerin GCKTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı istatistiksel fark belirlenmiş olup erkeklerin GCKTÖ puanlarının daha fazla olduğu ve sonuç olarak erkeklerin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarının kadınlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.3.). Yılmaz Sezer'in (2018) çalışma sonuçlarına göre ise gebelikte cinselliğe karşı sahip olunan tutumun cinsiyete göre değişiklik gösterdiği belirlenmiş olup kadınların gebelikte cinselliğe karşı tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir. Farklı sonuçlar elde edilmiş olmasının nedeni; ölçeğin farklı toplumsal mozaik yapıya sahip kitlelere uygulanmış olması ve konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Literatürde cinsel tutum ve inançları ölçen başka ölçeklerin kullanıldığı ve farklı kitleler ile yürütülen çalışmalar da değerlendirilmiştir. Perinatal alanda çalışan hemşire ve ebelerin cinsel danışmanlık vermesi konusunda yürütülmüş bir çalışmada; hemşire ve ebelere cinsel tutum ve inançlar ölçeği uygulanmıştır. Bu kapsamda cinselliğe karşı daha olumsuz tutum ve inanca sahip olduğu belirlenen hemşire ve ebelerin cinselliği konuşmada engel yaşadığı belirlenmiştir (Piran, 2019). Bu sonuçlara göre; cinselliğe karşı sahip olunan olumsuz inanç ve değerler cinsellik ile ilgili iletişimi etkileyebilmektedir. Kişinin gerek gebelikten önce gerekse gebelik döneminde cinselliğe dair sahip olduğu olumsuz inanç ve tutumlar; cinsel iletişimi ve cinsel yaşamı etkileyen faktörler olabilmektedir. Dağlı ve Aktaş Reyhan'ın (2021) gençlerin gebelikte cinselliğe ilişkin yanlış tutum ve inançlarını değerlendirdiği çalışmanın sonuçlarına göre; kadın ve erkek öğrencilerin %66.7'si gebelikte cinsel yaşamın olmaması gerektiği

yönünde baskı olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Mevcut araştırmanın sonuçlarına göre; katılımcılar GCKTÖ'nün alt boyutlarından GCBYK'dan 30,57±6,87, GCYİD'den 44±4,74, GCO'dan 49,96±6,06 almışlardır. Gebelikte cinsel birlikteliğe yönelik kaygı alt boyutundan alınan ortalama puan diğer alt boyut puanlarına göre daha düşük olduğu için katılımcıların gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygı düzeyi daha fazla bulunmuştur. Mevcut çalışma sonuçlarında da literatürdekilerle paralel olacak şekilde; gebe ve eşlerinin gebelikte cinselliğe yönelik kaygılı tutumları, bireylerin gebelik öncesinde gebelikte cinselliğe karşı benimsedikleri toplumsal, ailesel, bireysel kaynaklı tabular ve kalıplaşmış tutumları ile oluşabilir.

Mevcut çalışma sonuçlarına göre; erkeklerin GCBYK puanı 31,26±6,31 kadınların ise 29,88±7,35, erkeklerin GCYİD puanları 44,83±3,92 kadınların ise 43,17±5,34, erkeklerin GCO puanları 51,56±4,95 kadınların ise 48,35±6,63 olarak bulunmuştur. Tandoğan ve diğ.'lerinin (2019) çalışma sonuçlarına göre erkeklerin %91'i gebelikte cinselliğin devam etmesi gerektiğini ve bu durumun bebeğe bir zararı olmayacağını belirtmiştir. Bu sonuç mevcut çalışmada erkek katılımcıların GCKTÖ puanlarının daha yüksek çıkmasıyla ve erkeklerin kadınlara göre gebelikte cinselliği daha çok onaylamaları sonucuyla paralel niteliktedir. Topatan ve Koç'un (2020) çalışmasında ise gebelerin %71.9'u gebelikte cinselliği güvenli bulmadığını söylerken, %58.7'si gebelikte cinsel ilişkiden korktuğunu belirtmiştir. Mevcut çalışma sonuçlarında da erkeklerin gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygı düzeylerinin kadınlara göre daha az olduğu bulunmuştur. Fakat Bilen Sadi'nin (2014) çalışma sonuçlarında kadın katılımcıların %42,9'u, erkek katılımcıların ise %44,8'i gebelikte cinsel ilişkiyi güvenli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Literatürde yapılmış farklı çalışma sonuçları olsa bile neredeyse mevcut çalışma sonuçları literatürdekilerle paralel şekildedir ve kadınların erkeklere göre cinsellikle ilgili kaygı düzeyleri daha yüksek ve gebelikte cinselliği onaylama tutumu düşüktür. Dwarica ve diğ.'lerine (2019) göre gebelik sırasında meydana gelen fizyolojik ve psikolojik değişiklikler cinsel işlevi ve cinsel tutumları etkileyebilir. Mevcut çalışma sonuçlarında da kadınların erkeklere göre gebelikte cinselliğe yönelik kaygı düzeylerinin daha fazla olması ve gebelikte cinselliği onaylama durumunun daha az olması, gebelik döneminde kadınlarda değişen hormon düzeylerinin psikolojik yönden kadını etkilemesinden kaynaklanabilir.

5.3. Gebelerin ve Eşlerinin Gebelik Dönemindeki Cinsel İşlevleri

Mevcut çalışma sonuçlarına göre gebelerin ACYÖ puan ortalamaları gebe eşlerinden daha yüksek bulunmuştur (Tablo 4.2.). Kadınların 13,9±4,04 olarak belirlenen ACYÖ puan ortalamaları ACY Ölçeğinin orijinalinde 11 ≥ olarak belirlenen kesme noktası üzerinde kalmaktadır. Ölçeğin geçerlik güvenirliğini yapan Soykan'a (2004) göre ölçekten kesme noktasını üzerinde alınan puanlar cinsel işlev bozukluğunu ifade etmektedir. Buna göre mevcut çalışma bulgularında araştırmaya katılan kadın katılımcılar için cinsel işlev bozukluğunun varlığından söz edebilir. Literatürde ACY-Kadın Ölçeğinin kullanıldığı doğum sonu dönemdeki kadınlarla yürütülen bir çalışmada kadınların genel ACYÖ skor puan ortalaması 11 ≥ olarak belirlenmiştir (Üstgörül, 2021). Menopozda olan ve olmayan evli kadınlarla yapılmış olan bir çalışmada ise ACYÖ puan ortalamaları hem menopozda olan hem de olmayan kadınlarda 11 ≥ olarak bulunmuştur (Polat, 2019). Mevcut çalışmada belirlenen ACYÖ kadın ortalama puanının literatür ile uyumlu olduğu söylenebilir. Mevcut çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde; 385 gebe 168 gebe olmayan kadının dahil edildiği bir çalışmada cinsel fonksiyon skoru ortalama değerleri karşılaştırılmış ve gebe kadınların ortalama cinsel fonksiyon skorları gebe olmayan gruba göre anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur (Bektaş, 2018). Pamuk'un (2021) çalışma sonuçlarına göre; gebelerin gebelik dönemindeki cinsel işlev skorları belirlenmiş ve %76.4'ünün cinsel işlev sorunu yaşadığı bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışma sonucuna göre ise; gebelerin üçüncü trimesterda hem kendi cinsel arzularını hem de eşlerinin cinsel arzularını bir kenara bırakıp bebeklerinin sağlığına odaklanmaları ve annelik rolünün çift olmanın önüne geçmesi sebebiyle cinsel yaşam kısıtlanmaktadır (Panea Pizarro ve diğ., 2019).

Mevcut çalışmanın sonuçlarına göre erkeklerin GCO ve GCKTÖ puanları kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksek ve ACYÖ puan ortalamaları kadınlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Topatan ve Koç'un (2020) çalışmasında gebelerin %80'i gebelik döneminde cinsel istekte azalma olduğunu belirtirken, eşlerinde cinsel istekte azalma olduğunu düşünen gebeler %51.6 olarak belirlenmiştir. Mevcut çalışma sonuçlarına benzer şekilde erkeklerin gebelikte cinselliği isteme ve onaylama düzeylerinin kadınlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Literatürdeki bilgilere göre gebelik döneminde gebelerin cinsel ilişkiden bebeğe zarar verme endişesi nedeniyle çekindikleri ve bu dönemde cinsel isteğin ve sevişmeden alınan zevkin azaldığı belirtilmektedir (Beyazıt ve diğ., 2018). Tandoğan ve diğ.'leri (2019) erkeklerin anlamlı derecede fazla olacak şekilde iyi bir sekste amacın cinsel birleşme olduğunu

ifade ettiklerini saptamıştır. Fakat baba adaylarının gebelikte cinsel yaşantılarının olumsuz etkilendiği ve ACY ölçeğinden ortalama 11 puanın üzerinde aldığı çalışma sonuçları da vardır (Aksoy ve diğ., 2018). Kadın ve erkeklerde cinsel davranışlara yönelik tutumların cinsellik üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışma sonucuna göre; cinsel davranışlara yönelik sahip olunan tutumların cinsel davranışların sayısı ve şekli üzerinde pozitif düzeyde anlamlı ilişkisi vardır. Aynı zamanda bu çalışma sonucuna göre erkekler kadınlara göre cinsel davranışlarla ilgili daha olumlu tutumlara sahip olduğu için daha fazla sayıda farklı cinsel davranış gerçekleştirmektedir (Blanc, 2021). Mevcut çalışma sonuçlarında erkeklerin kadınlara göre ACYÖ toplam puanının düşük GCKTÖ puanının yüksek çıkmasının nedeni literatürde yapılan çalışmalarla bütünsel bir kavram taşıyacak nitelikte olmakla beraber; erkeklerin cinsellik algılarının daha farklı boyutta, penetrasyon odaklı ve kadınlara göre daha olumlu olması ve kadınların gebelik ve annelik duygusunun getirdiği değişimlerden dolayı kendisini bebeğinden ayrı düşünememesinden, bebeğine zarar verme endişesinden ve cinselliğe karşı erkeklere göre daha fazla olumsuz tutuma sahip olmasından kaynaklanıyor olabilir.

5.4. Gebelerin Ve Eşlerinin Cinsellikle İlgili Tutumları Ve Gebelik Dönemindeki Cinsel İşlevleri Arasında İlişki

Mevcut çalışmaya katılan gebe ve eşlerinin genel GCKTÖ puanları arttıkça ACYÖ toplam puanlarının azaldığı belirlenmiştir. Gebe ve eşlerinin gebelikte cinselliğe karşı olumlu tutumları arttıkça cinsel yaşam kaliteleri artmaktadır. Yılmaz Sezer'in (2018) çalışmasına göre; eşlerin gebelikte cinselliğe karşı olumlu tutuma sahip olmasının, gebelik döneminde cinsel birlikteliğin devamını sağladığı sonucu elde edilmiştir. İlk kez çocuk sahibi olacak olan çiftlerin gebelikte cinselliğe yönelik benzer tutumlara sahip olması ile cinsel yaşam kaliteleri arasındaki bağlantının araştırıldığı bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre; gebelikte cinselliğe karşı daha olumlu tutuma sahip olan çiftlerde kadın ve erkek daha az cinsel sıkıntı yaşamaktaydı ve erkekler gebelik dönemindeki cinsel yaşamlarından daha memnunlardı. Gebelik döneminde cinsel birliktelik ile ilgili olumlu tutumlar paylaşan çiftlerin; gebelik dönemindeki cinsel aktivite içeren davranışlara adapte olma konusunda daha uyumlu oldukları, gebelik dönemindeki sıkıntılı durumlarla daha iyi baş edebildikleri belirlenmiştir (Tavares ve diğ., 2022). Yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre gebelik döneminde cinselliği korku temelli nedenlerden dolayı daha fazla kısıtlayan gebelerin cinsel sıkıntı yaşama düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Beveridge ve diğ., 2017). Aksoy'un (2018) yapmış olduğu çalışmanın sonucuna göre ise; gebelik döneminde baba adaylarının bebeğe zarar vermemek için cinsel

yaşantıyı kısıtladıkları ve sonuç olarak gebelik sürecindeki cinsel birlikteliğin baba adayları tarafından eşi ile haz duyulan bir paylaşım olmasından ziyade sadece bir görev olarak benimsendiği sonucu elde edilmiştir. Mevcut çalışma sonuçları ve literatürde yapılmış olan diğer çalışmaların sonuçlarına göre; gebelik döneminde gebe ve eşlerinin cinsel yaşama dair sahip oldukları tutumlar ve yargılar gebelik sürecinde kadın ve erkeğin cinsel yaşamını olumsuz yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Mevcut çalışmada katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça GCKTÖ puanlarının anlamlı derecede arttığı, ACYÖ puan ortalamalarının ise anlamlı derecede azaldığı bulunmuştur. Yılmaz Sezer'in (2018) çalışma sonuçlarına göre de gebe ve eşlerinin eğitim durumu arttıkça gebelikte cinselliğe karşı benimsenen olumlu tutumlar artmaktadır. Topatan ve Koç'un (2020) çalışma sonuçlarına göre; eğitim düzeyi yüksek olan kadınların cinsel yaşam kalitesinin eğitim düzeyi düşük olan kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu, bu farkın ise cinsel bilgiye ulaşmanın ve cinsel sorunları dile getirmenin eğitim düzeyi yüksek çiftlerde daha istendik düzeyde olmasından kaynaklandığı öne sürülmüştür. Gebelikte cinsel yaşamı etkileyen unsurlar arasında yer alan cinsel mitler ve cinsel işlevle ilişkisinin incelendiği bir çalışma sonucuna göre ise; eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyi anlamlı derecede daha düşük ve erkeklerin kadınlara göre cinsel mit algısı anlamlı derecede daha yüksek olarak belirlenmiştir (Cin, 2018). Köksal'ın (2018) çalışmasında ise bizim çalışma sonuçlarımızdan farklı olarak, eğitim düzeyi lise ve altı olan gebe kadınların genel cinsel doyum düzeyleri ve cinsel ilişkide orgazma ulaşabilme niteliği üniversite mezunu kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır. Fakat aynı çalışmanın sonuçlarına göre eğitim düzeyi lise ve altı olan kadınların üniversite mezunu olan kadınlara göre eşiyle cinsel ilişkiye yönelik kurduğu iletişim daha düşük bulunmuştur. Hem literatürde hem mevcut çalışma sonuçlarına göre eğitim düzeyi ile gebelikte cinsel yaşam hakkındaki düşünceler ve cinsel yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Aksi sonuçların elde edildiği çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmesinin nedeni; eğitim düzeyinin gebelikte cinsellikle ilgili her algıyı ve bu algıların da cinsel yaşam kalitesini her koşulda aynı düzeyde etkileyemeyeceği olabilir.

Mevcut çalışmada yaşayan çocuğu olmayan veya bir çocuğu olan katılımcıların iki ve üzerinde çocuğu olan katılımcılara göre GCKTÖ puanları anlamlı derecede daha yüksek, ACYÖ puan ortalamaları ise anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur. Mevcut çalışma sonuçlarına paralel olarak yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre; cinsel mitler ve çocuk sayısı faktörleri arasında anlamlı ilişki bulunmuş, birden fazla çocuk sahibi olan bireylerin olumsuz

cinsel mit algı düzeyi daha yüksek olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak ise cinsel mitlerin erkek ve kadınların cinsel yaşam kalitesini etkilediği öne sürülmüştür (Cin, 2018). Yapılmış olan çalışmalar ve mevcut çalışma sonuçlarına göre; daha fazla sayıda çocuğu olan bireylerin diğerlerine göre gebelikte cinselliğe yönelik algı ve tutumlarının daha olumsuz olması, cinsel yaşamlarındaki sıkıntıların daha belirgin olmasının nedeni; daha önce yaşanılan gebeliklerde cinsel yaşamla ilgili edinilen yanlış bilgiler ve tutumların sonraki gebelik dönemlerinde cinsel yaşamı olumsuz etkilemeye devam etmesi olabilir. Yanlış cinsel bilgi edinme hatalı bilişsel yapılanmalara neden olarak bireyde başarısızlık, kaygı, suçluluk gibi duygularla yüzeye çıkabilir. Bu da cinsel yaşamda sıkıntılara yol açan bir neden olmaktadır. Cinsel eğitim sayesinde yanlış tutum ve inanışlar ortaya çıkarılarak bireylerdeki cinsel sorunlara ışık tutulabilir (Aksöyek ve Canatar, 2015).

Gebelik sayısı bir ve iki olan katılımcıların gebelik sayısı üç ve üzeri olan katılımcılara göre GCKTÖ puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksek ACYÖ puan ortalamaları ise anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Daha önce düşük yapmayan katılımcıların bir veya daha fazla düşük yapmış olan katılımcılara göre GCKTÖ puanı anlamlı derecede yüksek, ACYÖ puan ortalamaları ise daha düşük çıkmıştır. Gebelik sayısı arttıkça kadın cinsel işlevlerindeki sıkıntının arttığını gösteren çalışma sonuçları mevcuttur (Topatan ve Koç, 2020). Aksaray'ın (2020) çalışma sonuçlarında ise gebelik sayısı arttıkça cinsel öz-yeterlilik düzeylerinin olumsuz olarak etkilendiğine yer verilmiş ve bu durumun çiftlerin evlilik uyumunu olumsuz etkilemesi ile ilişki kurulmuştur. Pamuk'un (2021) çalışma sonuçlarına göre ise düşük yapmayan ve gebelik sayısı az olan gebelerin cinsel işlev fonksiyonlarının daha iyi olduğu belirtilmiştir.

Mevcut çalışma sonuçlarına göre gebelik süreci planlı olan katılımcıların cinselliğe karşı tutum ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Aksaray'ın (2020) çalışma sonuçlarına göre; planlı olan gebeliklerde cinsel öz yeterlilik düzeyi daha olumlu bulunmuştur. Planlı gebeliği olan çiftlerde prenatal bakım alma ve sağlıklı yaşam davranışları ile ilgili özelliklere dikkat edildiği için gebelik dönemi ve dolayısıyla gebelik dönemindeki cinsel yaşam da daha olumlu etkilenmektedir (Özcan ve diğ., 2020). Hem bizim çalışma bulgularımız hem de literatürdeki çalışma sonuçlarına göre eşlerin gebelik sürecine karşı planlı olmalarının bu süreçteki cinsel yaşama dair daha olumlu tutumlar edinmelerine altyapı oluşturduğu düşünülebilir.

Mevcut çalışma sonuçlarına göre katılımcıların evlilik yaşı arttıkça GCKTÖ toplam puanlarının arttığı ACYÖ toplam puanlarının düştüğü belirlendi. Mevcut çalışma bulgularından farklı olarak Bilen Sadi'nin (2014) çalışma sonuçlarına göre; 15-24 yaş arasındaki kadınların gebelik dönemi libido skorları, 25-34 ve 35-44 yaş arası kadınların gebelik dönemi libido skorlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Literatürde yer alan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre; cinsel doyum algı düzeyinin erkeklerde en yüksek olduğu yaş aralığı 31-40 iken kadınlarda en yüksek olduğu yaş aralığı 30 yaş ve altıdır. Bizim çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde; Pamuk'un (2021) çalışma sonuçlarına göre kendileri 33-37 yaş aralığında eşleri 30-34 yaş aralığında olan gebelerin GCKTÖ puan ortalamaları diğer gebelere göre daha yüksek bulunmuştur. Evlilik yaşı ve cinsel yaşam kalitesi ile ilgili literatürde mevcut çalışma sonuçlarından farklı olan çalışmaların olmasının nedeni; mevcut araştırmamada kadın ve erkek katılımcıların verileri ele alınıp ortalama değerler hesaplanırken diğer araştırmalarda sadece gebe kadınların verilerinin ele alınmasıyla sonuçların değişkenlik göstermesi olabilir. Yaş ortalaması 21,19±1,86 olan kadın ve erkek öğrencilerin katılımcı olduğu, gençlerin cinselliğe karşı yanlış tutum ve inançlarını değerlendiren bir araştırmanın sonucuna göre; kadın ve erkek öğrencilerin %66.7'si gebelikte cinsel yaşamın olmaması gerektiği yönünde baskı olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışma sonuçlarına göre gençlerin gebelikte cinsel mitler ölçeğinden aldıkları toplam puan 61,62±17,59 olarak bulunmuş olup gebelikte cinsellik ile ilgili orta düzeyde bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir (Dağlı ve Aktaş Reyhan, 2021). Mevcut çalışma sonuçlarına göre evlilik yaşı arttıkça GCKTÖ puan ortalamalarının artması ve ACYÖ ortalama puanlarının düşmesinin nedeni ise; artan evlilik yaşı ile beraber gebelikte cinselliğe dair bilgi sahibi olma düzeyinin artması, gebelikte cinselliğe dair yanlış inanç ve tutumları benimseme eğiliminin azalması ve bunların sonucunda ise cinsel yaşam kalitesinin artması olabilir.

Mevcut çalışma sonuçlarına göre gebelik haftası arttıkça GCKTÖ toplam puanının ve ölçek alt boyutlarından olan GCBYK ve GCYİD ortalama puanlarının azaldığı belirlenmiştir. Yani gebelik haftası ilerledikçe eşlerin gebelik dönemindeki cinsel birleşmeye yönelik kaygı durumları ve gebelikte cinselliğe yönelik yanlış, olumsuz inanç ve değerleri artmaktadır. Yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre gebelerin en çok üçüncü trimesterda cinsel disfonksiyon yaşadığı ve yine en çok üçüncü trimesterda disparoni şikayeti bildirdiği belirlenmiştir (Bilge ve diğ., 2021). Topatan ve Koç'un (2020) çalışma sonuçlarına göre de gebelik haftası arttıkça gebelerin cinsel sıkıntı düzeyi artmıştır. Özcan ve diğ. (2020) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre gebelikte cinsel yaşamının etkilendiğini belirten gebelerin stres

yönetimi düşük bulunmuştur. Ayrıca bebek sağlığının etkileneceği düşüncesiyle artan endişe düzeyinin cinsel aktiviteyi etkileyebileceğinden bahsedilmiştir. Gebelik ve gebelikte cinsellik ile ilgili konularda olumsuz inanç ve tutumlara sahip olma, gebelik döneminin getirdiği çeşitli fiziksel ve psikolojik koşulları olumsuz yorumlama ve sonucunda stres düzeyinin artmasıyla gebelerin ve dolayısıyla eşlerinin cinsel yaşamı etkilenebilir. Gebelik durumu; hem gebeler hem de eşleri tarafından gebelik haftası ilerledikçe anatomik, fiziksel ve psikolojik anlamda daha çok hissedilmeye başlar. Yaşanan bu değişimlerden etkilenen eşlerin gebelikte cinselliğe dair olumsuz tutumlara sahip olma ve kaygı, stres düzeylerinde artış yaşama eğilimleri artabilir.

Mevcut çalışma bulgularına göre düşük sayısı arttıkça GCKTÖ ölçeğinin alt boyutlarından olan GCBYK ve GCYİD puanlarının azaldığı, ACYÖ puanlarının ise arttığı belirlenmiştir. Yani düşük sayısı arttıkça gebelikte cinsellikle ilgili kaygılar, cinselliğe yönelik olumsuz inanç ve değerler artmaktadır. Dolayısıyla cinsel yaşam kalitesi de düşmektedir. Mevcut çalışma bulgularıyla paralel olarak İran'da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; tekrarlayan düşükleri olan kadınlarda depresyon ve cinsel işlev bozukluğu prevalansı anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ayrıca depresyonun cinsel işlev bozuklukları üzerinde, cinsel işlev bozukluklarının da depresyon üzerinde artış etkisi olduğu belirtilmiştir (Azin ve diğ., 2020). Düşük öyküsünün varlığı ve düşük sayısı arttıkça psikolojik düzeyde olumsuz etkilenmeler yaşanılabilir ve mevcut çalışma sonuçlarındaki gibi gebelikte cinsel yaşama dair kaygılar ve cinsel yaşam ile ilgili olumsuz inançlarda artma söz konusu olabilir. Cinsel yaşam çok sayıda kavramı içerir, bir bütün olarak ele alınır ve çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Düşük sayısı fazla olan ve psikolojik düzeyde olumsuz etkilenen gebelerin ve eşlerinin bu sebeple gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitesinin olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Gebelerin ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları ile gebelik sürecindeki cinsel işlevleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla, 300 gebe ve eşi ile beraber yürütülen mevcut çalışmanın sonuçları şu şekildedir;

Araştırmaya katılanların %54.3'ünün öğrenim durumu lise olduğu, katılımcıların yaş ortalamasının 30,11±5,04 yıl, yaş ortalamasının 24,32±3,11, evlilik süresi ortalamasının 5,83±4,35 yıl, yaşayan çocuk sayısı ortalamasının 1,12±1,20 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1.).

Katılımcıların gebelik sayısı ortalamasının 2,36±1,52 olduğu, düşük sayısı ortalamasının 0,35±0,72 olduğu ve gebelik haftası ortalamasının 32,54±5,94 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1.).

Araştırmaya göre GCKTÖ toplam puan ortalaması 124,53±15,32 olarak belirlenmiş ve katılımcıların GCKTÖ puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğu sonucu elde edilmiştir. Mevcut çalışma sonuçlarına göre katılımcıların gebelikte cinselliğe karşı tutumları olumludur (Tablo 2.).

Katılımcıların GCKTÖ toplam puanları arttıkça ACYÖ toplam puanlarının azaldığı saptanmıştır. Gebelikte cinselliğe yönelik olumlu tutumların artması gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitesini de artırmaktadır (Tablo 5.).

Araştırmaya göre katılımcıların gebelikte cinselliği onaylama düzeyi arttıkça, cinsel yaşantılarının da olumlu anlamda etkilendiği belirlenmiştir.

Gebelerin ACYÖ puan ortalamaları eşlerine göre daha yüksek bulunmuş ve gebelerin eşlerine göre cinsel işlev bozukluğu yaşama potansiyeli daha yüksek olarak belirlenmiştir (Tablo 2.).

Erkek katılımcıların gebe kadınlara göre; GCKTÖ ortalama puanları yüksek, ACYÖ ortalama puanları düşük olarak saptanmıştır (Tablo 3.).

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça GCKTÖ toplam puanı artmış, ACYÖ toplam puanları ise azalmıştır. Eğitim düzeyi gebelikte cinselliğe yönelik olumlu tutumların artmasında pozitif etki sahibi olmuş ve bu durum gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemiştir (Tablo 3.).

Katılımcıların evlilik yaşı arttıkça GCKTÖ toplam puanları artmış, ACYÖ toplam puanları ise düşmüştür. Evlilik yaşının artması, gebelikte cinselliğe yönelik daha çok olumlu tutuma sahip olma durumunu ve sonuç olarak gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitesini olumlu etkilemektedir (Tablo 5.).

Gebelik haftası arttıkça katılımcıların toplam GCKTÖ puanlarında azalma olduğu belirlenmiştir. Gebelik haftasının ilerlemesi ile beraber gebelikte cinsellikle ilgili sahip olunan olumlu tutumlarda azalma görülmektedir (Tablo 5.).

Düşük öyküsü bulunmayan kadınların GCKTÖ puanları daha yüksek ACYÖ puanları daha düşük bulunmuştur. Düşük sayısı arttıkça ACYÖ toplam puanlarının da arttığı belirlenmiştir. Düşük öyküsünün varlığı ve düşük sayısındaki artışa göre gebelik döneminde cinselliğe karşı sahip olunan tutumlar ve cinsel yaşam kalitesi olumsuz anlamda etkilenmektedir (Tablo 4., Tablo 5.).

Yaşayan çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan katılımcıların GCKTÖ toplam puanı daha yüksek, ACYÖ toplam puanı daha düşük olarak belirlenmiştir. Yaşayan çocuk sayısının az olması ve olmaması, gebelikte cinselliğe karşı sahip olunan tutumları ve cinsel yaşam kalitesini olumlu anlamda etkilemektedir (Tablo 3.).

Gebelik süreci planlı olan katılımcıların GCKTÖ puan ortalamaları daha yüksek olarak belirlenmiştir. Gebelik sürecine karşı hazırlıklı olmak katılımcıların gebelikte cinselliğe karşı olumlu tutumlarını artırmaktadır (Tablo 4.).

6.2. Öneriler

Mevcut çalışma sonuçlarına göre; gebeler ve eşlerinin cinselliğe karşı tutumları olumludur fakat gebelik döneminde sahip olunan tutumlar çeşitli demografik ve obstetrik özellikler çerçevesinde değişim gösterebilmektedir. Çalışma sonuçlarına göre katılımcıların cinselliğe karşı sahip oldukları tutumlar ve cinsel yaşam kaliteleri arasında ilişki varlığı görülmektedir.

Gebelerin cinselliğe karşı olumsuz tutuma sahip olma eğilimi eşlerine göre daha fazla olarak belirlenmiştir. Bu noktada gebelerin olumsuz tutuma sahip olma nedenleri açığa çıkarılarak gebelikte cinsel yaşama dair bilgi eksiklerinin giderilmesi ve eşler arasındaki cinsel iletişimin güçlendirilmesine yönelik cinsellik eğitimleri planlanmalıdır. Gebelerin ve eşlerinin gebelik dönemindeki cinsel iletişimleriyle ilgili her konuda birbirleriyle paylaşımda bulunması teşvik edilmelidir. Bu sayede gebelik döneminde yaşanması muhtemel cinsel sıkıntılar giderilebilir ve cinsel yaşam kalitesi yükseltilebilir.

Katılımcıların eğitim düzeyi ve gebelikte cinselliğe karşı olumlu tutuma sahip olma durumu arasında ilişki bulunmuştur. Gebelikte cinsellik konusunda bilgi alanların, bilgi almayanlara göre gebelik döneminde cinsel ilişki ile ilgili daha olumlu tutumlara sahip olduğu öne sürülmektedir (Yılmaz Sezer, 2018). Cinsellik ile ilgili eğitimlerin ulaşılabilir ve kolay anlaşılabilir olması sağlanmalıdır. Bu sayede gebe ve eşlerinin eğitim düzeyi ile gebelikte cinselliğe karşı benimsedikleri tutumlar arasındaki ilişkiden doğan olumsuz cinsel tutumlar azaltılabilir. Cinsel yaşam kalitesi doğrudan etkilenerek artırılabilir.

Mevcut çalışma sonuçlarına göre; evlilik yaşı ile gebelikte cinselliğe karşı sahip olunan tutumlar arasındaki ilişki nedeniyle, erken yaşta evlenmiş gebe ve eşleri doğru bilgilendirme ve cinsel danışmalık ile gebelikte cinselliğe yönelik yanlış ve olumsuz tutumlarından uzaklaştırılmalıdır. Bu sayede cinsel yaşamlarındaki olası problemlerin önüne geçilebilir.

Gebelik haftası ilerledikçe gebelikte cinselliğe karşı artan olumsuz tutumlardaki artış gebelik dönemindeki gebeler ve eşlerine yönelik, gebelik izlemlerine entegre edilmiş uygun bilgilendirmelerle önlenebilir. Uygun ve rahat bir ortamda gebelerin ve eşlerinin ilerleyen gebelik haftasıyla beraber artan endişe ve kaygılarını paylaşmaları teşvik edilerek rahatlamaları sağlanmalıdır.

Düşük öyküsünün varlığı ve gebelikte cinselliğe yönelik olumsuz tutumlar arasındaki ilişki nedeniyle gebe ve eşlerinin cinsel yaşamına yansıyan olumsuz etkileri ortadan kaldırmak adına bireylere yönelik uygun danışmanlık ve eğitim girişimleri planlanmalıdır. Gebeler ve eşlerinin durumuna ve öyküsüne göre hedef odaklı danışmanlık verilmelidir.

Mevcut çalışmanın sonuçlarına göre gebelikte cinselliğe yönelik benimsenen olumlu tutumlar arttıkça cinsel yaşam kalitesi de artmaktadır. Gebelik süreci hem kadın hem erkek için cinselliğin değişim ve gelişim gösterdiği bir dönemdir. Gebelerin ve eşlerinin cinsel yaşamla ilgili benimsendikleri bireysel ve toplumsal tabular nedeniyle cinsellik konusu genelde arka

plana atılarak bir sorun haline gelmektedir. Bu süreçte kadın ve erkeğin cinsel yaşam kalitelerinde düşüş olmaması adına gebelik dönemi ile uyumlu bir şekilde cinsel iletişimin sürdürülmesi desteklenmelidir. Gebelik döneminde cinsellik ile ilgili eğitim ve danışmanlıklara kapsamlı yer verilmelidir. Gebelere ve eşlerine gebelik dönemindeki cinsel sıkıntılarıyla ilgili danışmanlık alabileceği kişiler ve yerler konusunda bilgi verilmeli ve kolay ulaşılabilir olması sağlanmalıdır. Bu sayede olumsuz ve yanlış tutumların azaltılması ve önlenmesi sağlanarak gebelik dönemindeki cinsel yaşam kalitesi artırılabilir.

Gebelikte cinsellik ile ilgili hizmet içi eğitim programları düzenlenmeli ve ebeler cinsel eğitim alanında aktif rol oynayarak gebe ve eşlerinin bilgi eksikliklerinin giderilmesine katkıda bulunmalıdır.

Eğitimciler, ebelik, hemşirelik ve sağlık alanındaki öğrencilerin eğitim müfredatlarında cinsellik ve gebelikte cinsellik alanı ile ilgili yeterli yer vermeli ve bu alandaki tabuların ve yanlış tutumların oluşmasının önüne geçmelidir.

Yerli literatürde gebeler ve eşlerinin cinselliğe karşı benimsedikleri tutumlar ve gebelikte cinsel yaşam ile ilgili çalışmalar oldukça azdır. Gebelerin ve eşlerinin cinselliğe karşı tutumları ile gebelik dönemindeki cinsellik arasındaki ilişki; eğitim, danışmanlık, ulaşılabilirlik, farkındalık ve cinsellik konusunun yeteri kadar öne çıkarılmasının gereğini vurgulamaktadır. Araştırmacıların alan ile ilgili daha çok çalışma yapmasına ihtiyaç vardır. Bu sayede toplumdaki bireylerin, gebelikte cinselliğe karşı tutumlarının pekiştirilerek olası cinsel problemlerinin önüne geçilmesine, eşler arası ve cinsel iletişimin güçlendirilerek sağlıklı bir toplumun oluşmasına ışık tutulması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Aksaray, B., 2020, *Gebelerin kendilerini algılamalarının cinsel özyeterlilik ve evlilik uyumuna etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Aksoy Derya, Y., Gök Uğur, H. ve Özşahin, Z., 2020, Effects of demographic and obstetric variables with body image on sexual dysfunction in pregnancy: A cross-sectional and comparative study, *International journal of nursing practice*, 26(3), e12829.

Aksoy, A., 2018, *Baba adaylarının gebelik sürecindeki cinsel yaşantılarının belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Aksoy, A., Yılmaz, D. V. ve Yılmaz, M., 2019, Gebelikte Cinsel Yaşantıyı Neler Etkiler?, *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *3*(1), 45-53.

Aksöyek, A. ve Canatar, T., 2015, Sexuality and sexual education, *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, *9*(2), 54-58.

Alkan, D., 2020, Kontraseptif yöntem kullanımının bireyin cinsel fonksiyonuna etkisi/The effect of the use of contraceptive method on the sexual function of the individual, Yüksek Lisans Tezi, Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Azin, S. A., Golbabaei, F., Warmelink, J. C., Eghtedari, S., Haghani, S. ve Ranjbar, F., 2020, Association of depression with sexual function in women with history of recurrent pregnancy Loss: descriptive-correlational study in Tehran, Iran, *Fertility Research and Practice*, 6(1), 1-9.

Balaydın, A. S., Kızıltan, B. ve Apay, S. E., Gebelikte Vücut Algısı İle Kıskançlık Durumu Arasındaki İlişkinin Araştırılması, *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *3*(2), 115-126.

Banaei, M., Azizi, M., Moridi, A., Dashti, S., Yabandeh, A. P. ve Roozbeh, N., 2019, Sexual dysfunction and related factors in pregnancy and postpartum: a systematic review and meta-analysis protocol, *Systematic reviews*, *8*(1), 161.

Baştürk, S., ve Taştepe, M., 2013, *Evren ve örneklem*, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, In: Baştürk, S. (Ed.), Vize Yayıncılık, Ankara, 129- 159.

Beji, N. K. Ve Aşcı, Ö.S., 2011, Cinsellikle ilgili kuramlar ve ilk bilimsel çalışmalar, *Androloji Bülteni*, *45*(1), 160-163.

Bektaş, K., 2018, *Gebe Kadınlarda Cinsel Fonksiyon Bozukluklarının Araştırılması*, Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı.

Beveridge, J. K., Vannier, S. A. ve Rosen, N. O., 2017, Fear-based reasons for not engaging in sexual activity during pregnancy: associations with sexual and relationship well-being, *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 39(2), 138–145.

Beyazıt, F., Pek, E. ve Şahin, B., 2018, Gebelik ve doğum sonrasında cinsel işlevlerde gözlenen değişiklikler: Önyargı mı? yoksa Gerçek mi?, *PSİKİYATRİD*, 397.

Bilen Sadi Z., 2014, *Gebelikte eşlerin cinsel yaşamı ve etkileyen etmenlerin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Bilge, Ç., Mecdi Kaydırak, M., Öner, Ö., Balkaya, N. A., 2021, Gebelikte Cinsel İşlev ve Cinsel Memnuniyetin Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(2), 684-693.

Blanc A., 2021, El papel mediador de las actitudes entre los comportamientos sexuales de hombres y mujeres [The mediating role of attitudes between the sexual behaviours of men and women], *Revista internacional de andrologia*, 19(2), 107–111.

Boyacıoğlu, N. E., Karaçam, Z. D. ve Özcan, N. K., 2018, Engellere rağmen cinsellik: zihinsel yetersizliğe sahip çocuklarda cinsellik, *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, *5*(2), 275-280.

Bozdemir, N. ve Özcan, S., 2011, Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış. *Turkish journal of family medicine and primary care*, *5*(4), 37-46.

Celiloğlu, B., 2022, *Cinsel Gelişimde Freud'un Psiko-seksüel Gelişim Aşamaları ve Cinsel Eğitim*, Contemporary Trends in Education Sciences, In: Dalkılıç M. (ed.), Chapter 13, Duvar Yayınları, İzmir, ISBN: 978-625-8109-04-7, 285-287.

Cin, G., 2018, *Evli bireylerde cinsel mitlerle eş doyumu ve cinsel işlevler arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dağlı, E. ve Aktaş Reyhan, F., 2021, Gençlerin gebelikte cinselliğe ilişkin yanlış bilgi, tutum ve inançları, *Androloji Bülteni*, 23(4), 238-243.

Davari-Tanha, F., A'lam, Z. R., Shirazi, M., Askari, F. ve Ghajarzadeh, M., 2020, Comparison of Sexual Function in Pregnant Women with Different Gestational Age, *Maedica*, *15*(3), 335–338.

Demirezen, E. ve Karaçam, Z. D., 2021, Vajinismus tanılı kadınların desteklenmesinde ebelerin rolü, *Androloji Bülteni*, 23(1), 56-61.

Duman, N. B., 2019, Cinselliğin fizyolojisi, *Cinsel sağlık*, In: Duman, N.B. (ed.), Bölüm 3, Nobel Tıp Kitabevi, ISBN: 9786053354321, 25-31.

Dwarica, D. S., Collins, G. G., Fitzgerald, C. M., Joyce, C., Brincat, C. ve Lynn, M., 2019, Pregnancy and Sexual Relationships Study Involving wOmen and meN (PASSION Study), *The journal of sexual medicine*, *16*(7), 975–980.

Er, E., 2020, *Gebe kadınlarda cinsel yaşamı etkileyen faktörler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Erenel, A. S., Eroglu, K., Vural, G. ve Dilbaz, B., 2011, A Pilot Study: In What Ways Do Women İn Turkey Experience A Change İn Their Sexuality During Pregnancy?, *Sexuality And Disability*, 29(3), 207-216.

Eriten, H., 2019, *Gebelik döneminde beden imajı ve benlik saygısının cinsel fonksiyon üzerine etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Fuchs, A., Czech, I., Sikora, J., Fuchs, P., Lorek, M., Skrzypulec-Plinta, V. ve Drosdzol-Cop, A., 2019, Sexual Functioning in Pregnant Women, *International journal of environmental research and public health*, *16*(21), 4216.

Gölbaşı, Z., Erenel, A. Ş. ve Turan, Z., 2017, Gebelikten Koruyucu Yöntem Kullanan Kadınlarda Cinsel Fonksiyon Bozukluğunun Belirlenmesi, *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *2*(1), 9-17.

Gönenç, I. ve Tuzcular Vural E.Z., 2020, *Gebelikte egzersiz*, Aile Hekimliğinde Egzersiz, Kurdak H. (ed.), 1. Baskı, Türkiye Klinikleri, Ankara, 51-6.

Grussu, P., Vicini, B. ve Quatraro, R. M., 2021, Sexuality in the perinatal period: A systematic review of reviews and recommendations for practice, *Sexual & Reproductive Healthcare*, 30, 100668.

Güler, E., 2020, *Doğum sonrası kadınlarda cinsel işlev ve evlilik uyumu ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Gürbüz, S., 2021, *18-35 yaş arası kadınların PMS belirtileri ve cinsel doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Kaya Fidan D., 2019, *Gebelik dönemindeki kadınların ruhsal dünyalarının narsisistik eksende projektif testlerle değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köksal, A., 2018, *İkinci trimesterdeki gebelerin cinsel doyumları ve benlik saygısının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kračun, I., Tul, N., Blickstein, I. ve Velikonja, V. G., 2019, Quantitative and qualitative assessment of maternal sexuality during pregnancy, *Journal of perinatal medicine*, *47*(3), 335–340.

Kul Uçtu, A., Bekmezci, H. ve Özerdoğan, N., 2017, Gebelikte cinsellik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *6*(3), 171-175.

Kulhawik, R., Zborowska, K., Grabarek, B. O., Boroń, D., Skrzypulec-Plinta, V. ve Drosdzol-Cop, A., 2022, Changes in the Sexual Behavior of Partners in Each Trimester of Pregnancy in Otwock in Polish Couples, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 2921.

Mollaioli, D., Ciocca, G., Limoncin, E., Di Sante, S., Gravina, G. L., Carosa, E., Lenzi, A. ve Jannini, E., 2020, Lifestyles and sexuality in men and women: the gender perspective in sexual medicine, *Reproductive biology and endocrinology*, *18*(1), 1-11.

Örüklü, C., DAĞCI, D. G. ve Çakmak, S., 2021, Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Mitlere Bakış Açısı ve İlişkili Faktörler, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (13), 71-87.

Özcan, H., Polat, T., YILMAZ, M., Öztürk, A. ve Aydoğan, T., 2020, Gebelerde sağlıklı yaşam davranışlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 482-492.

Pamuk, T., 2021, *Gebelerin Cinselliğe Karşı Tutumunun Cinsel İşleve Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Panea Pizarro, I., Domínguez Martin, A. T., Barragán Prieto, V., Martos Sánchez, A. ve López Espuela, F., 2019, Comportamiento y actitud frente a la sexualidad de la mujer embarazada durante el último trimestre. Estudio fenomenológico [Behaviour and attitudes towards the sexuality of the pregnant woman during the last trimester. Phenomenological study], *Atencion primaria*, 51(3), 127–134.

Piran, M., 2019 ,*Perinatal alanda çalışan hemşire ve ebelerin bakımda cinselliği ele alma konusunda yaşadığı engeller ve kolaylaştırıcı faktörlerin belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Polat Ş., 2019, *Menopozda Olan Ve Olmayan Evli Kadınların Menopoza İlişkin Tutumlarının Cinsel Yaşam Ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Polat, C., 2019, Cinsel işlev bozuklukları ve depresyon, *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, *3*(6), 223-228.

Raosoft, ınc., 2004, Raosoft Sample Size Calculator, http://www.raosoft.com/samplesize.html, [Ziyaret tarihi: 20 Eylül 2021].

Shaeer, O., Skakke, D., Giraldi, A., Shaeer, E. ve Shaeer, K., 2020, Female Orgasm and Overall Sexual Function and Habits: A Descriptive Study of a Cohort of U.S. Women, *The journal of sexual medicine*, *17*(6), 1133–1143.

Strunk, K. K., 2021, *Kinsey Scale*, Encyclopedia of Queer Studies in Education, In: Strunk, K. K. ve Shelton, S. A. (ed.), Chapter 65, Brill, The Netherlands, ISBN: (9789004506725), 324-325.

Tandoğan, Ö., Kaydırak, M. M. ve Oskay, Ü., 2019, Erkeklerin gebelikte cinsel yaşamla ilgili mitleri, *Androloji Bülteni*, *21*(4), 134-139.

Tavares, I. M., Barros, T., Rosen, N. O., Heiman, J. R. ve Nobre, P. J., 2022, Is Expectant Couples' Similarity in Attitudes to Sex during Pregnancy Linked to Their Sexual Well-being? A Dyadic Study with Response Surface Analysis, *Journal of sex research*, 59(2), 160–172.

Temizkan, E. ve Daşıkan, Z., 2021, Kadın Cinsel Sağlığının PLISSIT Modeli ile Değerlendirilmesi, *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, *7*(2), 135-148.

Topatan, S. ve Koç, E., 2020, Gebelik Döneminde Yaşanan Kadın Cinsel Sıkıntı Durumu ve İlişkili Faktörler, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 34 (1), 13 – 19.

Tunç, S., 2005, *Gebelik ve cinsel doyum*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Uzunoğlu, S., 2021, *Evli kadınların cinsel benlik şemaları ile cinsel işlev düzeyleri arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Üstgörül S., 2021, *Doğum Sonrası Kadınlara Ex-Plıssıt Modeli İle Verilen Danışmanlığın Cinsel Sorunlar Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ventriglio, A., ve Bhugra, D., 2019, Sexuality in the 21st century: Sexual fluidity, *East Asian Archives of Psychiatry*, *29*(1), 30-34.

Wongsomboon, V., ve Cox, D. J., 2021, Sexual Arousal Discounting: Devaluing Condom-Protected Sex as a Function of Reduced Arousal, *Archives of sexual behavior*, *50*(6), 2717–2728.

World Health Organization, 2017, Sexual health and its linkages to reproductive health: an operational approach, *Human Reproduction Programme*, 2017 Switzerland, Department of Reproductive Health and Research World Health Organization, ISBN (978-92-4-151288-6), 2-3, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/258738/9789241512886-eng.pdf;jsessionid=B7F72030EAEFC359BF0775B6775DAF0F?sequence=1, [Ziyaret tarihi: 3 Eylül 2021].

Yılmaz Sezer N., 2018, *Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

T.C. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Nur ELÇİN BOYACIOĞLU danışmanlığında, Zehra Betül DEMİR yürütücülüğünde gerçekleşecek olan "GEBELERİN VE EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI İLE GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı gebe ve eşlerinin cinsellikle ilgili tutumları ile gebelikteki cinsel işlev ilişkisinin belirlenmesidir. Araştırmada sizden tahminen 10-20 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya siz dahil tahminen 300 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için "ortak katılımcı havuzuna" aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya nur.boyacioglu@istanbul.edu.tr e-posta adresi ve ..... numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Gebelik döneminde çeşitli faktörlerden etkilenen ve tabu haline gelen cinsellik çiftlerin yaşamlarını etkileyen bir durum haline gelebilmektedir. Bu bağlamda gebe ve eşlerinin sahip oldukları tutumların, gebelik sürecindeki cinsel yaşamları ile ilişkisinin değerlendirilmesi planlanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilecek bulguların, literatüre katkı sağlayacağı, yeni çalışmalar için veri tabanı oluşturacağı düşünülmektedir. Veriler hem dijital hem de yazılı anket aracılığıyla toplanacaktır. Verilerin toplanmasında sosyo-demografik bilgiler için araştırmacının hazırladığı bir form kullanılacaktır. Ek olarak, çalışmanın amacı doğrultusunda Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Anketi ve Arizona Cinsel Yaşantılar -Kadın ve Erkek Formu kullanılacaktır. Araştırmaya 300 kişi katılacaktır. Size sunulacak formlardan biri demografik form olup, 11 sorudan diğerleri ise 44 sorudan oluşmaktadır. Veri toplama araçları; sorumlu öğretim üyesinin sorumluluğunda olmak üzere 2 yıl süre ile korunacaktır. Çalışma bitiminde 2 yıl sonra basılı dökümanlar fiziksel imha yöntemi (kırpma, parçalama) kullanılarak, elektronik ortamda depolanan veriler ise silinerek imha edilecektir.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen

sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının**:**
Adı-
Soyadı:.....
İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta: Telefon:
İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için "ortak araştırma havuzuna" aktarılmasını; □ kabul ediyorum □ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Doç. Dr. Üyesi Nur Elçin BOYACIOĞLU

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Zehra Betül Demir

İmzası:

Gebelerin Ve Eşlerinin Cinselliğe Karşı Tutumları İle Gebelik Sürecindeki Cinsel İşlevleri Arasındaki İlişki

Sayın katılımcı,
Gebelikte cinselliğe karşı sahip olunan tutum ve inanışlardan etkilenen cinsel yaşamın, çiftler arasındaki iletişim ve bağı, ebeveynlik mizacının oluşmasını, kadının gebelik deneyimini ve olası cinsel sorunların oluşmasına zemin oluşturması bakımından kadının ve eşinin hayatını etkileyen bir durum olacağı düşünülmektedir. Bu anket formu İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa Lisansüstü eğitim Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programında Yürütülen **"Gebelerin Ve Eşlerinin Cinselliğe Karşı Tutumları İle Gebelik Sürecindeki Cinsel İşlevleri Arasındaki İlişki''** adlı yüksek lisans tezinin verilerini toplamak amacıyla yapılmaktadır.

Anket formuna lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız. Soruları yanıtlarken seçeceğiniz seçeneği (X) koyarak işaretleyiniz.

Bu araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır, isim belirtilmeyecektir. Toplanan veriler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Tanıtıcı Bilgiler

1. Cinsiyetiniz : 1.Kadın 2.Erkek
2. Yaşınız:……...
3. Eğitim durumunuz nedir? 1.Okuryazar değil 2. İlkokul mezunu 3. Ortaokul mezunu 4. Lise mezunu 5. Üniversite mezunu 6. Yüksek lisans/Doktora
4. Evlilik yaşınız:……..
5. Evlilik süresi:……
6. Gebelik sayısı:……
7. Düşük sayısı……...
8. Yaşayan çocuk sayısı:……..
9. Gebelik haftası:……
10. Gebeliğin planlı olma durumu? 1) Planlı 2) Plansız
11. Gebe kalma şekliniz? 1) Doğal yolla 2) Tedavi ile

	Katılma Düzeyiniz				
	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
12. Gebelikte cinsel yaşantının evliliğin devamı için gerekli olduğunu düşünürüm.					
13. Gebelikte cinsel birleşmeyi bebeğin hissetmeyeceğini düşünürüm.					
14.Gebelikte cinsel birleşmenin yasak olduğunu düşünürüm.					
15.Gebe iken eşimle cinsel birleşmeye girdiğimde suçluluk hissederim.					
16.Gebelikte cinsel birleşmeden korkmam.					
17.Sağlıklı bir gebelikte gebelikte cinsel birleşmenin tehlikesiz olduğunu düşünürüm.					
18.Gebelikte cinsel birleşmenin kadında ağrıya neden olacağını düşünürüm.					
19.Gebelikte cinsel birleşmenin günah olduğunu düşünürüm.					
20.Gebelikte cinsel yaşantının annelik ile bağdaşmadığını düşünürüm.					
21.Bebeğin hissedeceğini düşünerek gebelikte cinsel birleşmeden kaçınırım.					
22.Sağlıklı bir gebelikte cinsel birleşmeyi kısıtlamaya gerek olmadığını düşünürüm.					
23.Gebelikte cinsel yaşantının ahlaksızlık olduğunu düşünürüm.					
24.Gebelikte cinsellik ile ilgili konuların konuşulmasının bebeği rahatsız edeceğini düşünürüm.					
25.Gebelikte cinsel birleşmenin anneye zarar vermeyeceğini düşünürüm.					

26.Gebelikte cinsel birleşmeden mümkün olduğunca uzak dururum.					
27.Gebelikte cinsel birleşmenin bebeği kirlettiğini düşünürüm.					
28.Gebelik süresince cinsellik ile ilgili konuları konuşmaktan utanırım.					
29.Gebelikte cinsel birleşmenin erken doğuma neden olacağını düşünürüm.					
30.Gebeliğin kadını kutsallaştırdığına inandığım için cinsel birleşmede bulunmaktan kaçınırım.					
31.Gebe kalma endişesi olmadığı için gebelikte cinsel birleşmeye daha rahat girerim.					
32.Gebelikte cinsel birleşmenin bebeğe zarar vermesinden korkmam.					
33.Gebelikte cinsel birleşmenin kanamaya neden olacağını düşünürüm.					
34.Gebelikte kendi kendine tatmin olmanın sakınca taşımadığını düşünürüm.					
35.Gebelikte cinsel yaşantının beni eşime yakınlaştırdığını hissederim.					
36.Gebelikte cinsel birleşme sırasında bebeğin rahatsız olacağını düşünürüm.					
37.Gebelikte cinsel birleşmenin enfeksiyona neden olacağını düşünürüm.					
38.Gebelikte kadın vücudunun cinsel birleşme için uygun olmadığını düşünürüm.					
39.Gebelikte cinsel yaşantıdan uzak durmanın eşimle ilişkimizin bozulmasına neden olacağını düşünürüm.					
40.Gebelikte cinsel yakınlaşmada bulunduğumda bebeğimden utandığımı hissederim.					
41.Gebelikte cinsel birleşmenin düşüğe neden olacağını düşünürüm.					

42.Gebelikte öpme, sarılma, yakınlaşma gibi davranışlarla cinsel paylaşımımı sürdürürüm.					
43.Gebelikte cinsel yaşantıdan uzak durduğumda kendimi mutsuz hissederim.					
44.Gebelikte cinsel birleşmenin bebeğe zarar vermeyeceğini düşünürüm.					
45.Gebelikte cinsel yaşantının normal olduğunu düşünürüm.					

Aşağıdaki sorular sadece kadın katılımcılar tarafından cevaplanmalıdır.

Lütfen her madde için BUGÜN de dahil GEÇEN HAFTAKİ durumunuzu işaretleyin

46. Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça istekli	Çok istekli	Biraz istekli	Biraz isteksiz	Çok isteksiz	Tamamen isteksiz

47. Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz) ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Oldukça zor

48. Vajinanız/cinsel organınız ilişki sırasında ne kadar kolay ıslanır veya nemlenir ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla olmaz

49. Ne kadar kolay orgazm olursunuz (doyuma ulaşırsınız)?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla boşalamam

50. Orgazmınız tatmin edici midir ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça tatmin edici	Çok tatmin edici	Biraz tatmin edici	Pek tatmin etmiyor	Çok tatmin etmiyor	Orgazma ulaşamam

Aşağıdaki soruları sadece erkek katılımcılar tarafından cevaplanmalıdır.

Lütfen her madde için BUGÜN de dahil GEÇEN HAFTAKİ durumunuzu işaretleyin

51. Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça istekli	Çok istekli	Biraz istekli	Biraz isteksiz	Çok isteksiz	Tamamen isteksiz

52. Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz) ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Oldukça zor

53. Penisiniz/cinsel organınız kolayca sertleşir ve bu sertliğini sürdürür mü ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla olmaz

54. Ne kadar kolay boşalırsınız ?

1	2	3	4	5	6
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla boşalamam

55. Boşalmanız tatmin edici midir?

1	2	3	4	5	6
Oldukça tatmin edici	Çok tatmin edici	Biraz tatmin edici	Pek tatmin etmiyor	Çok tatmin etmiyor	Hiç boşalamam

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

Zehra Betül YAVUZ_GEBELERİN ve EŞLERİNİN CİNSELLİĞE KARŞI TUTUMLARI ile GEBELİK SÜRECİNDEKİ CİNSEL İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

ORİJİNALLİK RAPORU

%19	%17	%4	%14
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	%4
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%3
3	earsiv.odu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%3
4	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	%2
5	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	%1
6	Submitted to Istanbul University Öğrenci Ödevi	%1